

XALQ VA ARMIYA – BIR TAN-U BIR JON!

VATANPARVAR

IJTIMOYIY-SIYOSIY, MA'NAVIY-MA'RIFIY, HARBIY-VATANPARVARLIK GAZETASI

Gazeta 1992-yilning 24-iyunidan chiqib boshlagan

www.mv-vatanparvar.uz

2022-yil 21-yanvar, №3 (2962)

@vatanparvar09@mail.ru

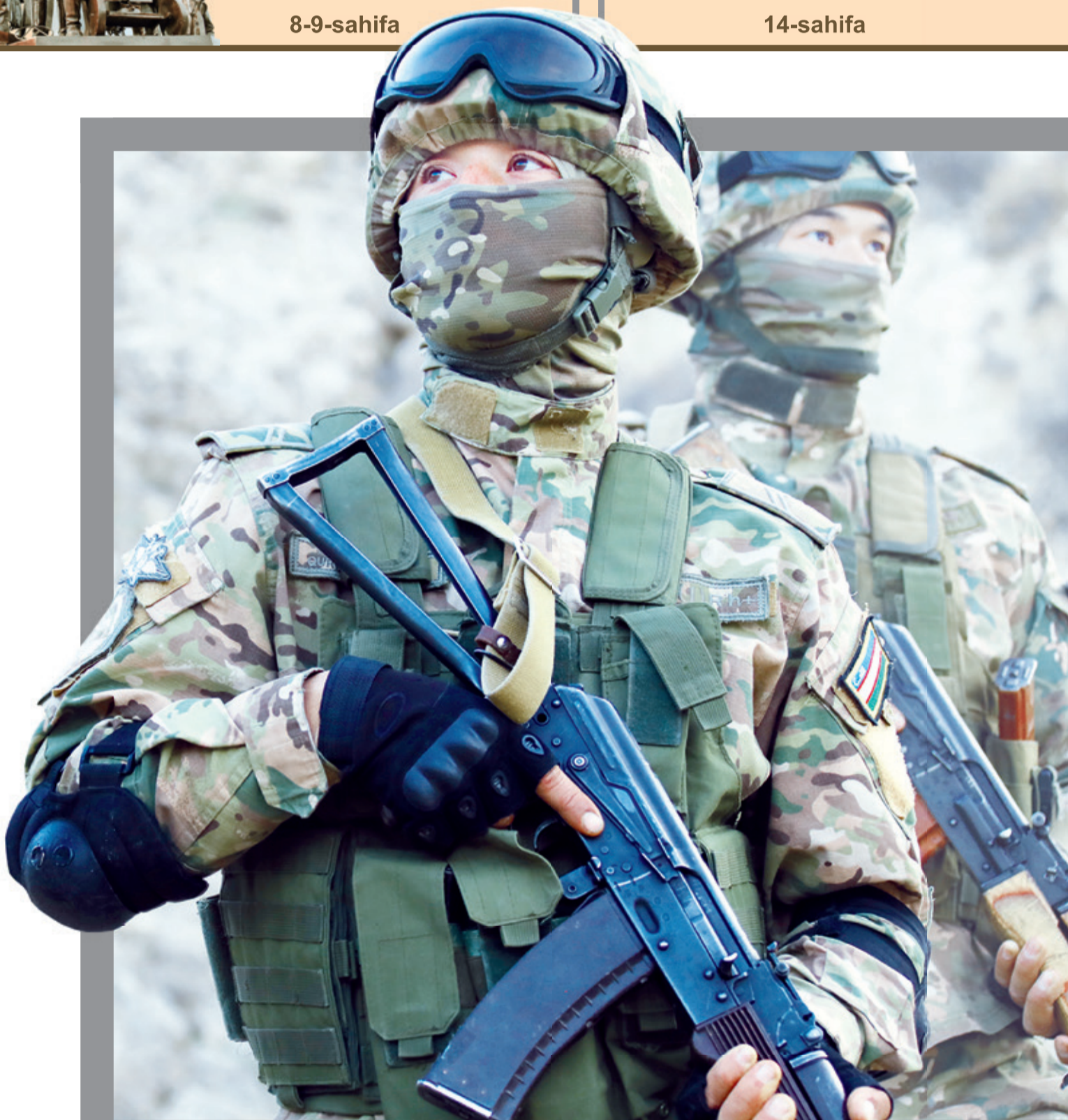
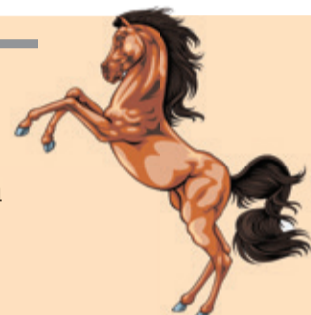
1942-yil 1-avgustidan Shimoliy Kavkaz fronti 395-shaxtyor diviziyasi qo'mondoni etib tayinlangan Sobir Rahimov jangovar harakatlardan birida 8 ming nafarga yaqin dushmani hamda ko'plab harbiy texnikasini yakson qiladi.

8-9-sahifa

...otning qattiq kishnashi, larzali dod-faryodi yurak-bag'rimni tig'ladi. Ko'zlarimda yosh qalqdi. Sababi o'zi uchun aka bo'lgan, uka bo'lgan, jiyani bo'lgan, do'st bo'lgan xojasining azob chekishiga jim qarab turolmadi.

14-sahifa

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIGA SADOQAT BILAN XIZMAT QILAMAN!

этиш имконини берувчи **планшетлар** билан таъминласин.

Ёшлар ишлари агентлиги ҳамда Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги **икки ой мuddатда** планшетларда фойдаланиладиган **дастурий таъминотни** ишлаб чиқсин ва Етакчиларга тақдим этсин.

18. Молия вазирлиги ушбу қарор билан ажратилиши лозим бўлган маблағлар Ўзбекистон Республикаси республика бюджетининг қўшимча даромад ва иқтисод қилинадиган маблағлари доирасида ажратилишини таъминласин.

19. **Маҳаллаларда ёшлар билан ишлаш масалаларини мувофиқлаштириш бўйича республика комиссияси** 2-иловага мувофиқ таркибда ташкил этилсин ва унинг **асосий вазифалари** этиб қуйидагилар белгилансин:

Етакчиларнинг фаолиятини самарали ташкил этиш, уларга ўз вазифаларини лозим даражада амалга ошириши учун услубий кўмаклашиш;

маҳаллаларда ёшлар билан ишлашнинг **яхлит вертикал «маҳалла – туман – вилоят – республика»** бошқарув тизимини яратиш бўйича ишлар самарадорлигини назорат қилиш;

Етакчилар фаолиятида вужудга келадиган муаммоларни ҳал қилиш юзасидан идоралараро ҳамкорликни таъминлаш.

20. Ёшлар ишлари агентлиги:

икки ҳафта мuddатда Етакчининг асосий вазифалари, функциялари, ҳуқуқлари, ваколатлари ва жавобгарлигини белгилаш бўйича намунавий низомни тасдиқласин;

ҳар ҳафтада ҳокимлар ва Етакчилар иштирокида маҳаллаларда амалга оширилаётган ишларни муҳокама қилиб борсин;

Етакчилар фаолиятининг самарали ташкил этилишини таъминлаш мақсадида **ҳар ҳафтада** ҳудудларга чиқиб, маҳаллабай ишлаш тизими асосида амалга оширилаётган ишларни жойида ўрганиб борсин;

ҳар ойда амалга оширилган ишлар натижалари тўғрисида Маҳаллаларда ёшлар билан ишлаш масалаларини мувофиқлаштириш бўйича республика комиссиясига ахборот киритиб борсин;

икки ой мuddатда манфаатдор вазирлик ва идоралар билан биргаликда қонунчилик ҳужжатларига мазкур қарордан келиб чиқадиган ўзгартириш ва қўшимчалар тўғрисида таклифларни Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

21. Етакчиларни уларнинг вазифа ва фаолият йўналишлари билан боғлиқ бўлмаган йиғилиш ва бошқа тадбирларга жалб қилиш, уларнинг фаолиятига асоссиз аралашуш, тааллуқли бўлмаган вазифаларни юклаш тақиқлансин.

22. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар, Тошкент шаҳар ҳокимликлари Қорақалпоғистон Республикаси бюджети, вилоятлар ва Тошкент шаҳар, шунингдек, туманлар (шаҳарлар) маҳаллий бюджетларида шаклланди **қўшимча манбаларнинг камида 15 фоизи** миқдоридан маблағларни **ҳар чоракда «Ёшлар дафтари»га киритилган ёшларни қўллаб-қувватлаш жамғармасига** ажратилишини қатъий таъминлаб борсин.

23. Ўзбекистон Республикаси Президентининг айрим қарорларига 3-иловага мувофиқ ўзгартиришлар киритилсин.

24. Мазкур қарор ижросини самарали ташкил қилишга масъул ва шахсий жавобгар этиб Маҳаллаларда ёшлар билан ишлаш масалаларини мувофиқлаштириш бўйича республика комиссияси раиси **К.К. Куранбаев, Ёшлар ишлари агентлиги директори А.З. Саъдуллаев, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимлари** белгилансин.

Қарор ижросини муҳокама қилиб бориш, ижро учун масъул ташкилотлар фаолиятини мувофиқлаштириш ва назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири А.Н. Арипов ва Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси раҳбари З.Ш. Низомиддинов зиммасига юклансин.

Амалга оширилаётган чора-тадбирлар тўғрисида **ҳар олти ойда** Ўзбекистон Республикаси Президентига ахборот киритиб борилсин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти **Ш. МИРЗИЁЕВ**

Тошкент шаҳри,
2022 йил 19 январь

(ЎЗА)

Хабарингиз бўлса, Президентимизнинг жорий йил 18 июнь куни Андижон вилоятига ташрифи чоғида вилоят ривожига кучли туртки берадиган янги ўсиш нуқталарини шакллантириш ва тўлиқ ишга солиш, аҳоли ҳаётини яхшилаш бўйича асосий йўналиш ва вазифалар белгилаб олинган эди.

МАҲАЛЛАЛАР ОБОДЛИГИ ЙЎЛИДА

Давлатимиз раҳбарининг топшириқларидан келиб чиқиб, маҳаллабай ва хонадонбай ишлаш асосида, оилавий тадбиркорликни ривожлантириш бўйича Андижон тажрибаси яратилди. Бунда ҳар бир маҳаллада аҳолининг азалдан шаклланди меҳнат кўникмасидан келиб чиқиб, энг самарали ўсиш нуқталари сифатида – хунармандчилик, томорқа ва иссиқхона хўжалиги, боғдорчилик, гулчилик, паррандачилик каби йўналишлар белгилаб олинди. Албатта, бунда маҳаллалардаги ҳар бир хонадонга кирилиб, аҳолининг турмуш шароити, истак-хоҳиши ва имкониятлари ўрганилди. Ўз тадбиркорлигини йўлга қўйиш истагида бўлганларга тайёр бизнес-режа қилиб берилди.

Умуман тадбиркорлик қўлидан келмайдиган оилаларга эса 100 тадан товуқ берилмоқда. Бундай тадбиркорларга банклар томонидан 3 йил мuddатга 10 фоиздан кредит ажратилиб, улардан гаров талаб қилинмайди. Ана шу мақсадлар учун 200 та маҳаллага 400 млрд сўм (ҳар бир маҳаллага 2 миллиард сўм) дан маблағ ажратилди.

Бу ишлардан кўзланган бирдан-бир мақсад – аҳоли бандлиги ва даромадини ошириб, вилоятни ишсизлик ва камбағалликдан холи ҳудудга айлантириш эди.

Қувонарлиси, бугун маҳаллабай ва хонадонбай ишлаш асосида оғир маҳаллаларда тадбиркорликни янада қўллаб-қувватлаш бўйича янги ҳақиқат – Андижон тажрибаси ўзини оқлади. Шу боис Президентимизнинг 5 августдаги «Маҳаллаларда тадбиркорликни янада қўллаб-қувватлаш ва тадбиркорлик субъектлари билан аҳоли ўртасида кооперацияни ривожлантиришнинг қўшимча чора-тадбирларини тўғрисида»ги қарори қабул қилинди.

Мазкур ҳужжат асосида Андижон тажрибасини республиканинг бошқа ҳудудларига ҳам татбиқ этиш учун давлат улушига эга бўлган тижорат банкларига 100 млн АҚШ доллари ажратилади. Ушбу маблағлар маҳаллабай ишлаш тизими асосида ижтимоий-иқтисодий

ривожланишдан ортда қолаётган ва ишсизлик даражаси юқори бўлган 500 та оғир маҳаллада тадбиркорликни янада қўллаб-қувватлаш ҳамда тадбиркорлик субъектлари ва хонадонлар ўртасида иқтисодий кооперацияларни кенгайтириш мақсадида берилади.

ОҒИР МАҲАЛЛАЛАР ҚАНДАЙ ТАНЛАБ ОЛИНАДИ?

Оғир маҳалла – секторлар томонидан ўрганиш давомида аниқланган ижтимоий аҳоли оғир ва ишсизлик даражаси юқори бўлган ҳамда тадбиркорликни ривожлантириш ихтисослашуви бўлмаган маҳаллалар ҳисобланади. Туман ва шаҳар сектор раҳбарлари оғир маҳаллаларни бир қатор босқичларда аниқлашади. Масалан, биринчи босқичда ҳар бир хонадон ўрганилиб, 3 тоифага ажратилади. Биринчи тоифа намунали хонадон бўлиб, унга даромади юқори, ўзгалар ёрдамига эҳтиёжи бўлмаган бир ёки ундан кўп оила яшайдиган хонадонлар киритилади. Иккинчи тоифа ўрта хонадон – жонбошига тўғри келадиган даромади минимал истеъмол харажатлари миқдоридан юқори бўлса-да, оила аъзолари орасида ишсиз ёки тадбиркорлик фаолиятини кенгайтириш истаги бор хонадон. Учунчи тоифа эҳтиёжманд хонадон – жонбошига тўғри келадиган даромади минимал истеъмол харажатлари миқдоридан кам, оила аъзолари ичида меҳнатга лаёқатли бир ёки ундан кўп ишсизлар мавжуд хонадон.

Иккинчи босқич: хонадонларни ўрганиш натижаларидан келиб чиқиб, маҳаллалар 3 тоифага бўлинади. Биринчи тоифа намунали маҳалла бўлиб, жами хонадонлар сонига нисбатан намунали хонадонларнинг улуши 60 фоиздан юқори ҳамда эҳтиёжманд хонадонларнинг улуши 25 фоиздан кам бўлган маҳалладир. Иккинчи тоифа ўрта маҳалла бўлиб, унга ўрта хонадонларнинг улуши 60 фоиздан юқори ҳамда эҳтиёжманд хонадонларнинг улуши 25 фоиздан кам бўлган маҳаллалар киритилади. Сўнги тоифа оғир маҳалла – жами хонадонлар сонига нисбатан эҳтиёжманд хонадонларнинг улуши 25 фоиздан юқори бўлган маҳалладир.

Оғир маҳаллаларда тадбиркорликни ривожлантириш бўйича дастлаб, маҳаллалардаги ҳар бир хонадонда аҳолининг турмуш шароити, хоҳиш-истаги ва имкониятлари ўрганиб чиқилади. Сўнгра маҳаллаларда тадбиркорликни ривожлантириш учун ўсиш нуқталари истаги бўлган аҳоли эса етакчи тадбиркорларга бириктирилади. Тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиш истаги бўлган аҳоли эса етакчи тадбиркорларга бириктирилади ёки тадбиркорлик фаолиятини йўлга қўйишига кўмаклашилади (тадбиркорликка ўқитиш, оилавий тадбиркорлик дастурлари доирасида кредит ажратиш ва бошқа масалалар).

Тижорат банклари томонидан кредитлар оғир маҳаллаларга бириктирилган етакчи тадбиркорлик субъектларига битта маҳалла учун 2 млрд сўмгача миқдорда ажратилади.

ХЎШ, ЕТАКЧИ ТАДБИРКОРЛАР КИМЛАР? УЛАР ҚАНДАЙ ТАНЛАБ ОЛИНАДИ?

Етакчи тадбиркорлар етарли тадбиркорлик тажрибасига ва ижобий молиявий кўрсаткичларга эга, фаолияти маҳалла ихтисослашувига мос бўлган, хонадонларни кооперация асосида юқори даражада қамраб оладиган, оғир маҳаллаларда ўз бизнесини ривожлантириш дастурига эга бўлган тадбиркорлар орасидан танлаб олинади. Кооперация асосида кичик бизнесни ва оилавий тадбиркорликни ривожлантиришга кўмаклашиш учун оғир маҳаллаларга бириктирилган етакчи тадбиркорлик субъектларига тижорат банклари томонидан 3 йил мuddатгача йиллик 10 фоиз ставкада битта маҳалла учун 2 миллиард сўмгача маблағ ажратилади. Етакчи тадбиркорларга Тадбиркорлик фаолиятини қўллаб-қувватлаш давлат жамғармаси томонидан кредит суммасининг 75 фоизи миқдоригача кафиллик берилади.

Шунингдек, етакчи тадбиркорларга кооперация асосида ишлаётган фуқаро томонидан ишлаб чиқарилаётган (етиштирилаётган) маҳсулотларни сотиб олиш ёки шартномага асосан фуқарога ойлик иш ҳақи тўлаш шартини ўрнатади.

Кўриниб турибдики, мақсадлар аниқ – маҳаллаларда аҳоли бандлиги ва даромадини ошириб, ишсизлик ва камбағалликдан холи ҳудудга айлантириш. Шу боис бугун маҳаллабай ишлаш тизими асосида ижтимоий-иқтисодий ривожланишдан ортда қолаётган ва ишсизлик даражаси юқори бўлган оғир маҳаллаларда Андижон тажрибаси амалиётини кенг татбиқ этишга киришилди. Бу борада Вазирлар Маҳкамасининг қарори ва низоми ҳам қабул қилинди. Энди барчаси масъулларнинг масъулиятига, кредитларнинг шаффоф тақсимланишига ва мақсадли сарфланишига боғлиқ.

Хайрулло АБДУРАҲМОНОВ,
журналист

DUPUR-DUPUR OT KELDI, OTLAR SHAMOLDEK YELDI

Bundan ikki yil avval Xalqaro armiya o'yinlari dasturiga "Otliq marafon" bahslari ham qo'shildi. Garchi hozircha ishtirokchi davlatlar soni to'rttani tashkil etsa-da, to'rtta raqib o'rtasidagi raqobat olamga tatiydi. Dong'i ketgan o'zbek, qozoq, mo'g'il va Rossiyaning Kavkaz hamda Uralorti xalqlari chavandozlari otlarini shamoldek dupur-dupur yeldirib, "Otliq marafon" musobaqasida o'zaro bellashib kelmogda.

Harbiy chavandozlarimiz 2020 va 2021-yillar Rossiya Federatsiyasining Tuva Respublikasi "Kara-Xaak" poligonida "Otliq marafon" musobaqasida ikkinchi o'rinni egallaganidan xabaringiz bor. Otda 130 kilometrlik masofani turli murakkab mashqlarni bajargan holda bosib o'tish, umuman notanish hududda marraga ikkinchi bo'lib yetib kelish – ajoyib natija. Bu yil yigitlarimiz shohsupaning eng yuqori pog'onasini zabt etishga urinib ko'rish maqsadida tayyorgarlik bosqichini 8 oy oldin boshlab yuborishdi.

O'z oldiga
u l k a n

maqsadlarni qo'ygan O'zbekiston terma jamoasi kichik serjant Rinat Kudayarov boshchiligidagi ArMI – 2022 bahslariga qizg'in tayyorgarlik ko'rmoqda. Bir oy davomida "Chimyon" tog' tayyorgarligi o'quv-mashg'ulotlari markazida bo'lg'usi musobaqada yurtimiz sharafini munosib himoya eta oladigan nomzodlarni saralab olish jarayonining birinchi bosqichi o'tkazildi. 2021-yilning dekabr oyidan boshlab nomzodlikka da'vog'arlar jismoniy tayyorgarlik, otga minish va yurish, jismoniy tayyorgarlik, 1,5 sutka tog'da yurish, kartografiya hamda topografiya qoidalariga ko'ra hududni aniqlash, GPS asboblari ishlatish, otish mashqlari, otni yugurtirgan holda granata uloqtirish, suvli to'siqdan o'tish, yuk tashish, ikki ming metr balandlikka 10 kg yuk bilan belgilangan vaqtda ko'tarilish shartlari bo'yicha o'z imkoniyatlarini sinovdan o'tkazishdi.

E'tibor berganingizdek, otliq marafonchilar jamoasiga nomzodlikka da'vog'arlar dastlabki bosqichda otni ushlab uchun arqon tashlash, muvaffaqiyatli arqon uloqtirishdan so'ng tulporni egarlash, uni o'ziga bo'ysundirgan holda dasturdagi mashqlarni bajarish kabi urinishlar bilan cheklanib qolishmaydi. ArMI – 2022 musobaqalaridagi shartlar bundan-da murakkab bo'lishi mumkin. Bundan tashqari qur'a tashlash natijasiga ko'ra, beriladigan otda 130 kilometrlik masofani bosib o'tishning o'ziga yarasha qiyinchiliklari bor. Shuning uchun mashg'ulotlarga boshchilik qilayotgan kichik serjant Rinat Kudayarov tayyorgarlik jarayonida ko'pgina noodatiy uslublardan foydalanishini ta'kidladi. Misol uchun, yaylovda o'tlab yurgan yilgi uyuridagi asov otlarni jilovlash va ot sporti markazlarida o'ta tezkor otlar bilan poygada qatnashish hammaning ham qo'lidan kelavermaydi. Yo'riqchi murabbiyning sinov mashqlari dasturidan ana shunday topshiriqlar ham o'rin olgan.

Nomzodlar saralab olishning birinchi bosqichida ham, tez orada boshlanadigan ikkinchi bosqichida ham qatnashish istagini bildirganlarning soni cheklanmaganligi bilan e'tiborga molik. Unda barcha harbiy okruglardan kelgan xohlovchilarga imkoniyat yaratib berildi va navbatdagi yig'inda boshqalarga ham imkoniyat yaratilishi ko'zda tutilgan.

Asror RO'ZIBOYEV

БЕШИГИМ ЭШИГИМ

ВАТАН

ГОҶО ҲИЛАБ ҚОЛАМАН: ВАТАННИ СЕВИШНИ ҲРГАТА-
ДИГАН БИРОР КИТОВ, БИРОР ҚҲЛЛАНМА БОРМИКАН?

АГАР БОР БҲЛСА, УЛАРНИ ҲҚИБ ВАТАННИ СЕВИШ,
ВАТАНПАРВАР БҲЛИШ МУМКИНМИ? ҲАЛИ БИРОР
КИМСАДАН "МАНАВИ ОДАМ КИТОВ ҲҚИБ, ВАТАНПАР-
ВАР БҲЛГАН" ДЕГАН ТАЪРИФНИ ЭШИТГАНИМ ЙҲҚ,
ЭШИТМАСАМ ҲАМ КЕРАК. ФАҚАТГИНА КИТОВ ҲҚИБ,
ВАТАНПАРВАР БҲЛИШ МУМКИН ЭМАС. ИЛМ БИЛАН
АМАЛ БИР БҲЛИШИ КЕРАК.

Ватан Ватан
бўлгани учун
севилади, Ва-
тан киндик қони
тўкилгани учун
азиз. Ватан кўз
очиби кўрган дунё,
вафот этсанг сени
бағрига оладиган туп-
роқ. Бешигим – Ватан,
эшигим – Ватан!

Шоира Саида Зун-
нунова бир шеърда
«Садоқатда Саида филча
бўлурми, ҳай-ҳай!» деб
ёзади. Бу шеър кўшиқ ҳам
бўлган. Ўзбекистон халқ
артисти Зулайҳо Бойхонова
ижро этган. Шеърни қай-
та-қайта ўқигим, кўшиқни
қайта-қайта эшитгим келаве-
ради. Нега Саида садоқатда
филча бўлиши керак? Фил жуда
кучли, иродали ҳайвон. Ўз жуф-
тини икки йил синайди. Тўққиз
йилда бир фарзанд кўради. Она
фил фарзандини дунёга келтиргач,
етти кун ҳушсиз ётади. Агарда биров
боласига зарар етказса, ўч олмагунча
тинчимайди. Мана, сизга вафо, мана
сизга садоқат. Садоқатни филдан ўрга-
ниш керак.

От кучли жонивор, асов. Шундай бў-
лишига қарамай, жуда сезгир. Эгасини ҳеч
қачон ташлаб кетмайди. Эгаси жароҳатла-
ниб ётиб қолса, ёрдам беради. Меҳрни отдан
ўрганиш керак.

Бўри ёвуз ҳайвон. Бироқ жуфтга бир
умр садоқатли. Мабодо жуфти ўлиб қолса, уч
ойдан бир йилгача аза тутайди. Бу вақт ичида
ўзини ўлдириши ҳам мумкин. Бўри қариларини
жуда ҳурмат қилади, эъозлайди. Уларни уясига
«ўтқазиб» кўйиб, озуқа топиб келиб беради. Де-
мак, садоқатни, кексаларни эъозлашни бўридан
ўрганиш керак!

Ит ҳам жуда ғайир жонивор. Бироқ эгасини
тишламайди. Мабодо эгаси вафот этса, қабрига бо-
риб, ётиб олади. Буни нима дейиш керак? Бу меҳр,
садоқат-да. Меҳрни, садоқатни итдан ўрганиш керак!

Широқ деган афсонамиз бор. Бежиз минг йиллар
ўтса ҳам тилдан тушмайди. Ватанга босиб келаятган
ёвни чўл-у биёбонга олиб бориб, йўлдан адаштиради.
Оқибатда, душман азоб-уқубатда, очликда ҳалок бўлади.
Широқнинг ўзи ҳам шаҳид бўлади. Ватан, халқ учун жонни
фидо қилмоқни Широқдан ўрганиш керак.

Жасур, довюрак Тўмарисимиз бор. Юртга ҳужум қилган ёвуз душманнинг бошини қон тўла мешга солиб, «Ол, қонхўр, ич!» деган. Душманга шафқатсизликни Тўмарисдан ўрганишимиз керак!

Искандарни биласиз. У ҳам юртимизда жиддий қаршиликка учраган. Спитамен мардлик, жасорат кўрсатиб, Искандар кўшинига қаттиқ зарбалар беради. Спитаменни енга олмаслигини сезган босқинчи унга ўз элчилари орқали Самарқанд ҳукмронлигини таклиф қилган. Шарт битта: унинг шартларига кўниб, таслим бўлиш керак, юртни сотмоқ лозим. Спитамен душман шартларига кўнмаган. Унинг учун Ватаннинг бир қарич ери ҳам муқаддас эди. Шаҳид бўлди, бироқ Ватанни сотмади. Биз ватанпарварликни Спитамендан ўрганишимиз керак! Чингизхон Жалололдин Мангубердига: «Менга юртингнинг чап қисмини бер, ўнг томони сеники. Фақат мен билан жанг қилишни тўхтатсанг бас», деган. Чунки бундай шерюрак Ватан ҳимоячиси билан курашиш осон эмас эди. Жалололдин бу таклифни рад этди. Жалололдин Мангуберди ҳам шаҳид бўлди. Биз ватанпарварликни Жалололдин Мангубердидан ўрганишимиз керак!

«Шарқ юлдузи» журналида Икром Отамурод деган шоир ишлайди. Буни қаранг, мана қирқ беш йилдирки, шу журналда садоқат билан ишлаб келяпти. Қирқ беш йил айтишга осон. Касбга садоқатни шоир Икром Отамуроддан ўрганиш керак!

Мен кўп дуч келаман. Офицерларимиз орасида қирқ йил, қирқ беш йил кечаю кундуз ўз касбини маҳорат билан ўтаганлар бор.

Ватанга садоқат билан хизмат қилишни офицерларимиздан ўрганишимиз керак! Ўзбекистон Қаҳрамони, халқ шоири Абдулла Орипов «Мен нечун севаман Ўзбекистонни?» деган шеърда Ватанни нечун севишлигини гўзал сатрларда тараннум этган:

*Мен нечун севаман Ўзбекистонни?
Сабабини айтгин, десалар менга,
Шоирона, гўзал сўзлардан олдин,
Мен таъзим қиламан она халқимга:
Халқим, тарих ҳукми сени агарда,
Мангу музликларга элтган бўлсайди,
Қорликларни макон этган бўлсайдинг,
Меҳрим бермасмидим
ўша музларга?
Ватанлар, Ватанлар,
майли, гулласин,
Боғ унсин мангулик музда ҳам,
аммо,
Юртим, сени фақат
бойликларинг чун
Севган фарзанд бўлса,
кечирма асло!*

Абдулла ака бир гал айтганди:
«Шу шеъримни кўшиқ бўлади деб
ҳеч ўйламовдим!» Буни Ўзбекистон-
да хизмат кўрсатган артист Севара
Назархон чиройли кўшиқ қилди.
Бўлар экан-ку!

Бешигим – ВАТАН, эшигим –
ВАТАН!

Абдураззоқ ОБРЎЕВ,
истеъфодаги подпол-
ковник, Ўзбекистон
Республикасида хизмат
кўрсатган журналист

ВАТАН ДЕЯ

ЁНГАН (бадиа) ЮРАКЛАР

Бурч. Бу сўзнинг маъноси қай даражада теран бўлса, шу даражада залварли ҳам. У ҳар бир инсоннинг илқиға масъулият юклайди, бажариши лозим ва шарт бўлган мажбуриятни эслатиб туради. Ота-оналик бурчи, фарзандлик бурчи, инсонийлик бурчи...

Ҳаётда шундай соҳа вакиллари борки, уларнинг зиммасига юкланган вазифа, илқиғадаги бурч бир қадар заҳматли ва шарафлидир. У фидойилик ила улугъ эътиқод ва садоқатга асосланган. Англаган бўлсангиз, бу Ватан ҳимоячилари, ҳарбий либос эгаларидир.

Ҳарбий қисм яқинида истиқомат қиламан. Ҳар тонг ишга йўл олганимда ҳарбий хизматчиларга дуч келаман. Қадди тик, қадамлари дадил, шахти баланд Ватан посбонларининг жиддий қиёфасида бурч масъулиятини ҳис қиламан. Гоҳида аскарларнинг гурс-гурс қадам ташлаб баралла айтаётган саф қўшиғи қулоғимга чалинади. Жўшқин юраклардан чиқаётган, жасоратга чорловчи бу қўшиқда ўғлонларнинг қалб садоси мужассам. Унда юракларни титратадиган ўзига хос сеҳр – йигитлик онти ва вурчга садоқат намоён:

Осмнингда лочин, заминда шермиз,
Чақмоқмиз, оловмиз, ўтюррак эрмиз.
Сенга фидо бўлмоқ иймон, ор-номус,
Енгилмас жон бўлмоқ шараф биз учун...

Дарҳақиқат, юртимизнинг қайси бир гўшаси – чўлу биёбон, тоғу тоши бўлмасин, ҳар қандай об-ҳаводан қатъи назар, Ватанимиз посбонлари ўз вазифасини сидқидилдан адо этаётганига дуч келасиз. Бу фидойилик замирида бир ҳақиқат мужассам – бурч ва Ватанга қасамдга содиқлик.

Бир воқеа ҳеч ёдимдан чиқмайди. 2000 йил, айни қиш ўртаси. Касбим сабаб, хизмат сафари билан «Фориш» полигонига бордим. Мақсадим – ҳарбий хизматчиларнинг синов машғулотлари юзасидан туркум мақолалар тайёрлаш. Ҳаётимда илк бор совуқ қаҳри суюгимга қадар етиб борганини ўшанда сезганман. Эгнимда қалин кийим бўлсаям, қишнинг наштарли тиғи олдида ожиз қолгандим. Шаҳар ичида у қадар сезилмаган ачиқ аёз дала-ўқув майдонида юз баробар кучайгандек гўё. Шамол аралаш ёғаётган қор кўз очиргани қўймайди. Бундай совуқнинг яйдоқ чўлда, юпун ҳолда изғиринда қолган одамгина ҳис қилиши мумкин.

Кенгликлар узра ҳарбий хизматчиларнинг чодирлари кўзга ташланади. Бир гуруҳ аскарлар оқоп қазиш билан банд. Иккинчи гуруҳ посбонлари автоматлардан мўлжалга отиш машқини бажармоқда. Фотомухбир шеригим уларни расмга муҳрлашга киришиб кетди. Мен эса қаҳратон заптида кўкариб кетган кўлларимни куҳ-куҳлаганча йигитлар билан суҳбатимни қоралаяман. Кўп ўтмай, бармоқларим совуқ сабаб, ручка тутолмай қолди. Вазифамни полигон учун мўлжалланган ҳарбий машина ичида давом эттира бошладим. Ҳаёлим эса совуққа кўкрак тутиб, бурчини бажараётган посбонларда. Аёллим, оналим устун келди.

– Ўртоқ полковник, бундай совуқда йигитлар касал бўлиб қолади-ку. Шу машғулотни совуқ озгина чекингандан кейин давом эттирса бўлмайми?

Командирга ўз фикримни билдирдим ва ундан ҳарбий хизматчига хос жўяли жавоб олдим.

– Совуқ захмига бардош бера олмаган аскар душман қаҳрига қандай туриб беради, муҳбир опа? Совуқда чиниқиш ҳам бир синов. Қиш қаҳратонию кўёш тиғида тобланган иродали посбонгина Ватанин ҳимоя қила олади.

У фикрига доир бир қатор мисоллар келтира бошладим. Менинг ўй-хаёлим эса мозийлар оша юртимизга бостириб кирган ёғийларга қарши жанг олиб борган, душманни нафақат ҳарбий салоҳияти, балки иродаси, қатъияти ила лол қолдирган Нажмиддин Кубро, Темур Малик, Маҳмуд Таробий, Султон Жалолiddин, Амир Темур каби ёвқур боболаримизда. Ушанда мустақиллигимиз тўққиз ёшда, миллий армиямиз эса жадал шаклланаётган муҳим жараёнда эди.

Оққан дарё яна ўзанига қайтади, яна тўлиб оқади, дейишади. Бу сўзнинг ҳикмати улугъ. Яъни авлоди улугъ ўтган, вужудида буюклар қони жўшган миллат фарзандлари минг бир синовлардан омон чиқиб, минг бир зулм ва заҳмат остида ҳам қаҳратоннинг қаҳрига бош эгмаган майса каби қад ростлайверади, чинор янглиғ юксакларга бўй чўзаверади. Ҳа, қонда бори юзага чиқади, деганларидек,

миллат буюклиги дахлсиздир. Мен бу ҳақиқатни ҳарбийлар сафида қалам тебратаётган журналист сифатида ҳар қадамда ҳис қиламан.

Ватан деб ёнган юрак борки, жасоратга қодирдир. Буни мустақиллигимизнинг илк йилларидан бошлаб тинчлигимиз, ҳурлигимизга чанг солмоқчи бўлган турли тоифадаги душманларнинг қутқуси бесамар кетганидан ҳам билса бўлади. 1999 йилда рўй берган Боткен ва Янгиобод воқеалари, 2000 йилдаги Сариосиё ва Узун туманларида халқаро террорчиларга қарши олиб борилган ҳарбий ҳаракатлар ва Бўстонлик воқеаси, 2005 йилда тинчлигимиз ва эркимизга раҳна солишга интилган Андижон воқеаси Қуролли Кучларимиз сафидаги Ватан ҳимоячиларининг куч ва иродасини ҳар томонлама синовдан ўтказди. Улар юртимизни олмос қалқон янглиғ мудофаа қила олди, илқиғадаги бурчини керак бўлса жони, қони эвазига адо этди.

Сариосиё ва Узун туманларидаги ҳарбий ҳаракатларда иштирок этган ҳарбий хизматчилар билан кўп бора суҳбатлашганман, мақола ва очерклар тайёрлаганман. Жангда ҳалок бўлган шерюрак шаҳид ўғлонларимизнинг оилаларида бўлиб, яқинлари билан сирлашганман, дардлашганман, хотира ва ҳикоялар ҳамда қисса қоралаганман. Хуллас, жанг тафсилотларидан маълум маънода хабардорман. Мана шундай суҳбатлардан бирида халқаро террорчилар билан тўқнашувда ярадор бўлган сержант йигитдан сўрадим:

– Тиш-тирноғигача қуролланган душман билан, тўғрироғи, ўлим билан юзма-юз бўлгансиз, ёнингизда дўстларингиз ҳалок бўлган. Шундай дамда юрагингиздан оз бўлса-да қўрқув ҳисси ўтганми?

– Бундай дамда қўрқувдан кўра душманга нисбатан нафрат ўти кучли бўлади! – қўлини беихтиёр мушт қилган ҳолда жавоб қайтаргани у. – Қонхўр душманининг юртимизга бостириб киргани, еримизни топтагани, ҳалок бўлган сафдошларимизнинг кўксимиздаги айрилиқ алами бизни фақат олдинга, душмандан ўч олишга ундаган!..

Бугун ён-атрофимиздаги ҳар қандай душман сарҳадларимизга ўйлаб қадам босиши тайин. Негаки, Ватанимизни асрашга қодир қудратли кучга эга Қуролли Кучларимиз, малакали кадрлар билан мустаҳкамланган миллий армиямиз бор. Куни кеча Қуролли Кучларимиз муборак 30 ёшини қарши олди. Ўтган йиллар давомида Ватанимиз ҳимоячилари нафақат жанговар шайлиқда, балки спортда, ақлу заковат ва илму тафаккурда ҳам жаҳон миқёсидаги беллашувларда ҳар томонлама етук эканликларини намоён этиб улгурди.

Ҳар тонг ишга йўл оламан, юртимиз ҳаёти, халқимиз дарди билан ҳамнафас бўламан. Тинч, осуда ҳаётимиз, дориламон кунларга шукроналар келтираман. Мана шу бахтимизни туну тонг, ҳар лаҳзада бедор асраб турган Ватанимиз ҳимоячиларига аталган дил изҳорларимни шеърга муҳрлайман.

Ватан деб қад ростлар

ёвқур ўғлонлар,

Ватан деб тик боқар

минг бир синовга.

Жўмард посбонларга ёр бўлмай зафар,

Ватан остонаси армондир ёвга.

Эр йигит майдонда синайди кучин,

Баҳодир алларсиз ортга чекинмас.

Жонингиз тиккансиз шу замин учун,

Унинг ҳар зарраси азиз, муқаддас.

Ватан ғурур берар, Ватан берар куч,

Унинг тинчлигини асрайсиз бирдам.

Бу – мардлик аталмиш

энг шарафли бурч,

Бу – мардлик йўлида

ичилган қасам.

Довруғи дostonлар ўсган бу элда,

Юракка пайванддир уларнинг ёди.

Довюрак аждодлар белбоғи белда,

Чунки сиз уларнинг мард зурриёди.

Алпомиш от сурган кенгликлар узра,

Тинчлик байроғини тутиб сарбаланд.

Термизий бобомиз имони дилда,

Бурчингиз оқлайсиз мағрур тутиб қад.

Буюк Амир Темур журъати яшар,

Шу юртга посбонман деган ҳар эрда.

Улуғ ал-Бухорий ташлагай назар,

Юрт дея туғилган сизлардек шерга.

Нажмиддин Кубронинг ворисларисиз,

Мирзо Жалолiddин шахти сизга ёр.

Мозийдан боқади она Тўмарис,

Мағрур нигоҳида ишонч, ифтихор.

Ватан ғурур берар, Ватан берар куч,

Унинг ҳурлигини асрайсиз бирдам.

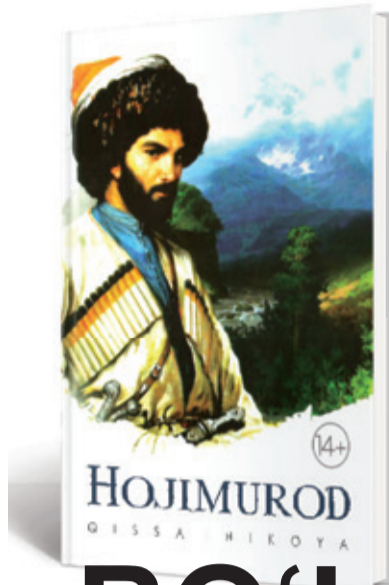
Бу – мардлик аталмиш

энг шарафли бурч,

Бу – мардлик йўлида ичилган қасам.

Зулфия ЮНУСОВА,
“Vatanparvar”

QULLIKKA

ROZI

BO'LMAYDIGAN

insonlar haqidagi qissa

Har bir kitobxonning o'z didi, tanlovi bo'ladi. Ammo butun dunyo kitobxonlari uchun taniqli va qadrlil bo'lgan yozuvchilar talaygina. Ulardan biri Lev Nikolayevich Tolstoydir. Kitobga aloqador kishi borki yozuvchining "Urush va tinchlik" romanini eshitmagan, u asosida ishlangan filmlarni ko'rmagan bo'lishi mumkin emas. Albatta, bu durdona asar. Ko'pchilik ijodkorlarning asarlari va shaxsiyati bir-birini rad etadi. Ammo Tolstoyda unday emas. Yozuvchining aksariyat asarlarida uning ruhiyati aks etgan. Qissa va romanlaridagi vatanparvarlik, adolat va holatga doim xolisona nigoh bilan boqish shaxsiyatidan asarlarigada ko'chgan. Adibning yana bir o'ziga xos jihati o'zining hayotidagi kechinmalarini yigirma ikki yoshidan boshlab to umrining oxiriga qadar kundaliklariga qayd qilib borganligidir.

"Kundalikdan
1851-yil, aprel-may.

Yozuvchi qalbidan otilib chiqqan, hatto oliy shaklda o'z ifodasini topgan badiiy lavhalarni omma tushunmaydi. Va aksincha, yozuvchi xalq anglasin deb omma darajasiga pasayib borganda ham uni tushunmaydilar.

Bu xuddi romanda tasvirlangan zo'rlash manzarasini o'qib, baxti qaro qizga achinish o'rniga o'zini ana shu ishratparast erkakdek his qilib rohatlanayotgan 16 yoshli bolaning holatiga o'xshaydi – xalq sizning nima demoqchi ekaningizni anglashga qodir emas. Nahotki xalq "Anton Goremika", "Jeneviyev"ni tushunadi deb o'ylasangiz? So'zlar unga tanish, albatta, ammo u fikringizni anglab yetmaydi. Xalqning o'ziga xos go'zal, qo'l yetmas adabiyoti bor; unga soxtalik yot, u xalq ichida pishib yetilgan. Yuksak adabiyotga unda ehtiyoj yo'q, bunday adabiyotning o'zi ham mavjud emas. Xalq bilan baravar yurishga urinib ko'ring, u sizdan nafratlana boshlaydi.

Yuqori tabaqa oldinda yuraversin, xalq ham orqada qolib ketmaydi; u yuqori tabaqaga qorishib ketolmaydi, ammo orqada ham qolmaydi. Qanchadan-qancha katta vazifalar oldinda turganda, nazokat haqidagi gaplar kimga kerak?

Hamma odamlardagi zaif jihatlar va yomon illatlarni o'zlari to'qib chiqqan shaxslarga tiqishtirishadi, ular orasida yozuvchidagi iste'dod darajasiga ko'ra ba'zan muvaffaqiyatli chiqqanlari ham uchrab qoladi, ammo ko'pchiligi tabiiylikdan yiroq. Sababi nimada? Sababi shuki, odamlardagi nuqsonlarni o'zimizga qiyoslab bilamiz, ularga to'g'ri baho bermoq uchun o'z qalbimizni ochib ko'rsatishimiz lozim, chunki katta illatlarni katta shaxslariga namoyon qila oladi..."

Tolstoy hammaga o'xshamagan, kamtar va adolatli edi. U atrofidagi shaxslar, arboblal, ayniqsa, adiblar bilan o'zi o'rtasida qandaydir ziddiyatlar paydo bo'lsa, darhol yechim uchun birinchilardan qadam tashlar, qo'l uzatardi. Mana bir misol:

"1878-yil.

I. S. Turgenevga.
6-aprel. Yasnaya Polyana.
Ivan Sergeyeovich!

Keyingi paytlarda oramizdagi munosabatlarni eslar ekanman, o'zimdan hayratlanib va quvonib shuni sezdimki, sizga nisbatan hech qanday dushmanligim yo'q ekan. Xudo shohid, Siz ham shunday bo'lsangiz kerak. To'g'risini aytganda, siz juda olijanobsiz. Oramizga tushgan adovat tuyg'usiga siz mendan oldin barham berganingizga to'la ishonaman.

Agar shunday bo'lsa, marhamat, bir-birimizga qo'l uzataylik va siz, marhamat qilib oldingizda aybdorligimni butunlay kechirsangiz.

Men, tabiiyki, sizning faqat yaxshi fazilatlaringiz haqida o'ylayman, chunki ana shu fazilatlaringiz o'zaro munosabatlarimiz davomida ko'p marta namoyon bo'lgan. Siz tufayli adabiy shuhrat qozonganim yaxshi esimda, yozganlarimni va iste'dodimni ne chog'li ardoqlaganingiz aslo yodimdan chiqmaydi. Balki, siz ham men haqimda shunday o'ylarsiz, chunki bir paytlar sizni nihoyatda yaxshi ko'rganimni bilasiz.

Agar meni kechira olsangiz, kuchim yetganicha qadrdon do'st bo'lib qolar edim. Bizning yoshimizda odamlarga yaxshilik qilishdan ko'ra yuksak martaba yo'q. Oramizdagi shunday munosabat qayta tiklansa – nihoyatda baxtiyor bo'lardim.

Gr. L. Tolstoy".

Oddiy va samimiy tabiatli buyuk yozuvchining "Hojimurod" qissasi boshqa asarlari orasida yorqin bir yulduz kabi porlab turadi.

Asar millat va elat tanlamaydi. Uni har bir xalq o'ziniki kabi qabul qiladi. Qissani mutolaa qilayotgan kitobxon chet el adabiyotini o'qiyapman deb o'ylamaydi. Aksincha, Hojimurodning o'rniga o'z qahramonlari, masalan, o'zbeklar Jaloliddin Manguberdi, Temur Malik va Madaminbeklarni qo'yadi.

Asar qahramoni Hojimurodning bosqinchilarga qarshi ayovsiz kurashi, adolati, iymoni xususida Tolstoy jo'shib hikoya qiladi. Adib rus millatiga mansub bo'lsa-da, chor istilosini qoralaydi. Bu kamdan-kam yozuvchilarga xos bo'lgan xususiyatdir. Butun boshli qissaning maqsad-muddaosi birgina kirish qismiga jo bo'lgan. Bu qismini o'qib asar nima haqidaligini bilib olishingiz mumkin.

"Men turli-tuman gullardan kattakon guldasta yasab, uyimga qarab ketayotganimda zovur ichidagi ajoyib qizg'ish rangli, chaman-chaman ochilgan, bizda qushqo'nmas deb ataluvchi, chalg'ichilar uni chopmasdan qoldirib o'tadigan, mabodo qo'qqisdan chopilib ketgan bo'lsa, qo'lga kirmasin uchun o't ichidan olib tashlanadigan tikanakka ko'zim tushdi. Men bu tikanakni yulib olib guldastaning o'rtasiga qo'yimoqchi bo'ldim. Zovurga tushdim-da, gulning o'rtasiga yopishib olib, qattiq uyquga kirgan tukdor arini haydab, uni uzishga tutindim. Ammo bu ish juda qiyin bo'ldi, gulning tikanaklari har tarafdin, hatto qo'limga o'rab olgan ro'moldan ham o'tib, nayzadek sanchilardi, bugina emas, u shu qadar chayir yediki, men uning dastasini titib, iplarini birma-bir uzish uchun besh minutcha ovora bo'ldim. Nihoyat gulni uzib olgan paytimda uning poyasi tamom titilib to'zg'igan edi, gulning o'zi ilgargidek go'zal ko'rinmasdi. Bundan tashqari, u o'zining dag'alligi va beo'xshovligi bilan guldastaning nozik gullariga qovushmas edi. Men o'z tupida yashnab turgan gulni uzib behudaga juvonmarg qilganim uchun o'kindim, keyin uni yerga

tashladim. «Ajabo, hayotning naqadar g'ayrat va kuchi bor, – deya men gulni uzayotganimdagi chekkan mashaqqatimni xotirladim, – u o'z hayotini juda zo'r kuch bilan himoya qildi va osonlikcha jon bermadi».

Urush, tutqunlik hech zamonda hech kimga foyda keltirmaydi. Qissada rus askari akasining o'rniga urushga kelganligidan afsuslanadi, ammo umrining so'ngida bundan minnatdor bo'lib olamdan ko'z yumadi. Bu syujet qanchalar nozik chizgilar bilan yozilgan. Aka-ukalik rishtalari har qanday vaziyatda ham o'z kuchida qolishi aks ettirilgan.

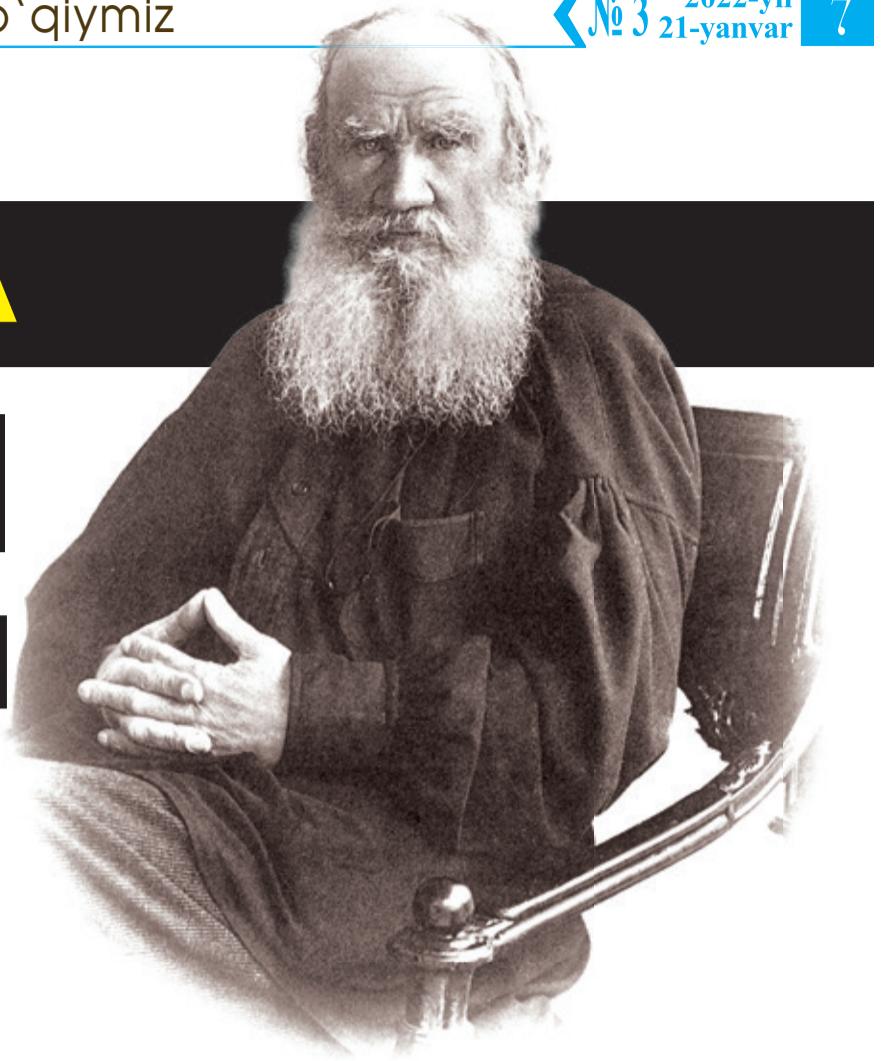
Adib jasurlikni va vatanparvarlikni ulug'lash uchun nega aynan chechen millatini tanladi? Balki Tolstoy chechenlardagi jo'shqinlik, erksevarlik bosh qahramonga yuklatilgan g'oyani yanada kuchaytirib bera olishiga ishongandir. U Hojimuroddagi sardorlarga xos xarakterni ham mohirlik bilan yozgan. Hojimurod qancha janglarda yengilmasin, qaddi bukilmaydi, taslim bo'lish haqida o'ylamaydi. O'ziga bo'lgan ishonchi so'nmaydi.

"Hojimurod o'z baxtiga doimo ishonardi. U biror narsani boshlasa, albatta, muvaffaqiyat qozonaman deb o'ylardi, shuning uchun ham hamma narsa unga kulib boqar edi."

Adib qahramonni shunchalik g'uborlardan toza, o'z yo'lida doim adolatli qadam tashlaydigan, vatanparvarlarga xos samimiy va sodda qilib yaratgan. Gapning isboti sifatida aytish mumkinki, u o'zi to'g'rilligi sababli hatto ruslarga ham ishonadi va yordam berishlarini kutadi.

Asar yakunida kavkaz shunqorining o'limini istamaysiz. Uni yaxshi ko'rib qolib, o'lmasligi kerak deysiz. Sababki uni hech kim bo'ysundira olmadi. So'nggi nafasigacha o'z jonini garovga qo'yib bo'lsa-da, ozodlikning farahbaxsh onlarini orzu qiladi. Lev Tolstoyning bu qissasi nazarimda, qullikka rozi bo'lmaydigan mard va jasur insonlarning siymosini aks ettirgan.

Muattar MELIYEVA,
"Vatanparvar"

Сўзни нимадан бошлашни билмадим. Маълумотлар жуда кўп. Уларда Собир Раҳимовнинг болалиги, улғайиш йиллари, метин интизомли ҳарбий бўлиб шаклланиши, қўмондон лавозимидаги фаолияти, жасорат ва қаҳрамонликлари, инсоний фазилатлари битилган. Баъзиларида ёзгич одамнинг ўз қарашлари, баъзиларида енгилмас жангчи фаолияти билан боғлиқ воқеалар устунлик қилади.

Демак, сўзни темир генерал – Собир Раҳимов ҳақидаги умумий маълумотлардан бошлаймиз.

РАҲИМОВ Собир Умар ўғли. 1902 йил 25 январда туғилган. 1920 йилдан 1922 йилгача Тошкент тўқимачилик устахонасида ишчи бўлиб фаолият юритган.

1922 йил августдан Боку шаҳридаги бирлашган отлик мактабида ўқишни бошлаган. Ҳарбий маҳорати, чавандозлиги, интизоми, машғулотлардаги ютуқлари учун бронзадан қўйилган от ҳайкалчаси билан тақдирланган.

1925 йил августдан Самарқанддаги 19-ўзбек тоғ-отлик дивизиясига қабул қилинади.

1925 - 1930 йилларда алоҳида ўзбек отлик дивизионида ва 6-ўзбек отлик бригадасида взвод командири вазифасини бажаради.

1930 йил Москва шаҳрида К. Ворошилов номидаги ҳарбий академия қўмондонлик таркиби малакасини ошириш курсида ўқиган.

1930 - 1937 йилларда тоғ-отлик полки ўқчи эскадрони қўмондони, тоғ-отлик полк штаби бошлиғи ёрдамчиси, тоғ-отлик полки мактаби раҳбари вазифаларида фаолият юритган.

1937 - 1938 йилларда қатагон туфайли қуролдош дўстлари билан қамоққа олиниб, сўроққа тутилади.

1941 йил Елня атрофида моторлашган полк қўмондони ўринбосари лавозимида жангга киради. Шу йилдан ўқчи полкига қўмондон этиб тайинланади.

1942 йил 10 февралда подполковник, олти ойдан сўнг 37-ўқчи дивизияси полковниги унвони берилади.

1943 йил II даражали «Суворов» ордени ҳамда генерал-майор унвони билан тақдирланади.

1943 йил Москвада Бош штаб ҳарбий академиясининг жадаллаштирилган курсида ўқийди.

1945 йилгача Белоруссия ва Полшани озод қилишда, Гдиня ва Дансиг шаҳарларида душманнинг йирик гуруҳларини тор-мор этишда қатнашган. Кўплаб жанговар ордени ва медаллар билан тақдирланган.

1945 йил 26 мартда ғалабага санокли кунлар қолганда душман снарядидан жароҳат олиб ҳалок бўлган.

1965 йил 6 мартда «Совет Иттифоқи Қаҳрамони» унвони берилган.

«ТЕМИР ГЕНЕРАЛ»

СОБИР РАҲИМОВ

«Собир Раҳимов иродали, пишиқ қўмондон, полк мактабларидан бирининг бошлиғи. Дивизияда унинг мактаби биринчи ўринда туради».

Миркомил МИРШАРОПОВ

АФСОНАВИЙ БАҲОДИР

Собир Раҳимовнинг миллати, туғилган йили ва болалиги ҳақида шу давргача эълон қилинган маълумотларнинг чалкашлиги бу хусусда жиддий тадқиқотлар қилинмаганини кўрсатса-да, бу шахс том маънода Туркистон фарзанди эканлиги ҳақиқат. Ҳали беш республикага бўлинмаган ҳудудда улуг саркарда аждодларимиз каби ўғлонлар етишиб чиққани ва Собир Раҳимов уларнинг бири эканлиги ҳақиқат.

Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиси, адиб Иброҳим Раҳимовнинг 1993 йил газетамизда эълон қилинган «Лашкарбоши» мақоласида қизиқ маълумотлар бор. 1934 йил Самарқандга борган мухбир Иброҳим Раҳим хотирлайди: «Тасодифан ажиб бир воқеага дуч келиб қолдим: тахминан юз отлик сара йигит бир хилда беқасам тўн, шоҳи белбоғ боғлаган, чуст дўппини бостириб кийиб, пешонасини шойи қийиқ билан танғиб, кенг майдонда машқ қилляпти.

Ўзбекча, отлик аскарларга хос кавалерия маршига мос ҳарбий шарқий янгради. Ҳарбий шарқий сўзлари қулоғимга ёқимли эшитиларди, нақароти тез-тез такрорланарди:

...Миршаропов дивизияси, олға!..

Иброҳим Раҳим Миркомил Миршаропов ва комсомол етакчисининг бир-бирига отликлар раҳбарини мактаб турганини эшитиб, унинг кимлигини сўрайди. У «афсонавий баҳодирларни эслатадиган», «эгарда қушдай ғоз ўтирган» чавандоз билан машқлар тугаганидан кейин икки оғиз суҳбатлашади. Собир Раҳимов «тошкентликман, ҳарбийга чақирилганимдан бери кавалеристман», дейди. «Аммо отлик аскарлари ҳақида гапираркан, юзларида кулдиргичлари» ўйнайди».

Тарих фанлари бўйича фалсафа доктори Эркин Ражабовнинг ёзишича, 1937 йили бошланган «катта қирғин» 19-ўзбек тоғ-от-

лик дивизиясини ҳам четлаб ўтмади. 1937 йил 28 октябрда дивизия қўмондони Миркомил Миршаропов қамоққа олинди. Архив ҳужжатларига кўра, шундан сўнг «сиёсий тозалаш» жараёни бошланиб, Собир Раҳимов билан бирга 32 нафар ҳарбий мутахассис ҳам ҳибс этилади. Уларга:

- артиллерия қисмларини йўқ қилиш;
- сиёсий бузғунчилик;
- ҳарбий аслаҳалар, отларни атайин яроқсиз ҳолга келтириш;
- жанговар машиналарни қасддан ишдан чиқариш;
- артиллерия омбори ва снарядларнинг портлатишга тайёргарлик кўриш;
- полк отларига қасддан шикаст етказиш ва йўқ қилиш каби айблар қўйилади.

Мазкур жараёнда асосий эътибор 19-ўзбек тоғ-отлик дивизиясининг артиллерия дивизиони ҳамда дивизиянинг етакчи раҳбарларига қаратилганлиги ёки бошқа бир сабаб бўлғуси қаҳрамон қатагон тегиригидан омон чиқади. Собир Раҳимов 1938 йилда озод этилади.

3 ОЙДА 8 000 НАФАР ДУШМАННИ...

Иккинчи жаҳон урушининг илк кунларидан Собир Раҳимов етук қўмондон эканлигини исботлади. 1941 йилда Железноводск шаҳрида бўлган жанглардан бирида яраланган полк командири қисқа вақтда жанговар сафга қайтади.

1942 йил 1 августдан Шимолий Кавказ fronti 395-шахтёр дивизияси қўмондони этиб тайинланган Собир Раҳимов жанговар ҳаракатлардан бирида 8 минг нафарга яқин душманни ҳамда кўплаб ҳарбий техникасини яқсон қилади. Метин ирода,

жасорат, қатъийлик унинг сифатлари эди. 1943 йили II даражали «Суворов» ордени ҳамда генерал-майор унвони билан тақдирланади.

Таниқли санъаткор, истефодаги полковник марҳум Икромжон Бўронов отасининг хотираларини шундай эслайди: «Ўзбек жангчилари ғурурланадиган қўмондонимиз Собир Раҳимовни кўпинча оддий аскарлар орасида кўрардик. Энг оғир дамларда ҳам аскарларга ғамхўрлик кўрсатарди. Ўзининг шижоати ва қатъий иродаси билан ҳаммага руҳий тетиклик бахш этарди. Ростов шаҳри атрофидаги жангларда полкимиз душманнинг 30 та танки, 17 та тўп ва 30 пулемёти, 250 та ҳарбий машинаси ва анжом-аслаҳаларини қўлга киритганди. Ўшанда Собир Раҳимов ва кўплаб жангчилар турли ордени ва медаллар билан тақдирланган эдик. 1943 йил март ойида Собир Раҳимовга генерал-майор унвони берилганида барча ўзбек аскарлари жуда фахрланганди. Шу тариқа бизни «Раҳимовчилар» деб атайдиган бўлишди».

Армия генерали Иван Федюнинский ёзган хотираларида шундай сатрлар бор: «Баланд бўйли, чўзинчоқ юзлари жануб қуёшида қорайган, калта ва кенг бурунли генерал-майор Собир Умар ўғли Раҳимов дивизия ҳолати ҳақида қисқа, лекин аниқ ҳисобот берди. Унинг ҳисоботида айрим командирларга ҳам тавсиф берилгани генералнинг қисм ва бўлинмаларда тез-тез бўлишини ҳамда ўз қўл остидагиларни жуда яхши билишидан дарак беради».

МОСКВАГА ЧАҚИРГАН ЭДИЛАР

Адиб Иброҳим Раҳим Собир Раҳимов билан иккинчи

учрашуви ҳақида шундай ёзади: «Москва» меҳмонхонаси олдида шошилиб, «Эмка»га ўтираётган генерал Собир Раҳимовни кўриб қолдим. Учрашувимиз ҳам жуда қисқа бўлди. Шу вақтга келиб Собир Раҳимов Харьков ҳимоясию, Москва мудофаасида катта жанговар хизмат кўрсатиб, «Қизил Юлдуз», «Қизил Байроқ» орденлари ва қатор медаллар билан тақдирланган, баткомликдан полком ва дивкомликкача кўтарилган, урушга майор бўлиб кириб, гвардиячи генерал-майор даражасига етган ҳарбий саркарда бўлиб танилганди. Урушнинг ўша даврида миллий жумҳуриятлар ҳуқуқининг ортиши, уларда Ташқи ишлар вазирлиги, миллий жумҳуриятларнинг Мудофаа вазирликлари тузилиши ҳақида гап

дея кўрққан эдим. Ўзимни қўлга олиб, кеча-кундузига икки соатгина ухлаб, тун-у кун ўз устимда узлуксиз ишляпман».

Ўқишдан сўнг жанг майдонига қайтган Собир Раҳимов душман қаршисига янада шиддат билан чиқди. Бир шоир айтганидек, ит тинарди, қуш тинарди, лекин Раҳимов тинмасди. Полшанинг Грауденс шаҳрини эгаллаган фашистларни йўқотмай туриб, олдинга ҳаракатланишнинг имкони йўқ эди. Қирқ кун давом этган жангдан сўнг Собир Раҳимов қўмондонлик қилган 37-ўқчи дивизия душман генерали Фриккени тўрт мингдан ортиқ офицер ва аскар билан бирга асир олади. Бу ғалаба ва Собир Раҳимов дивизияси шарафига Олий бош қўмондоннинг буйруғи би-

Раҳимов р а д и о р қ а л и артиллерия кузатуви ерига ўрмон чеккасига чиққани ҳамда шаҳар бугун эгаллаши тўғрисида хабар берди. Аммо Раҳимовга Дансиг шаҳрини эгаллаш насиб этмади. 26 март куни у душман снарядидан яраланди».

Орадан 20 йил ўтиб, кеч бўлса ҳам ҳақиқат

юрарди. Собир Раҳимов Ўзбекистоннинг биринчи мудофаа вазири бўлиши керак эди. Уни шу лавозимга тайинлаш учун Москвага чақирган эдилар. Ҳатто М. Калинин имзоси билан қарор ҳам чиққан эди. Ташқи ишлар вазирлиги тузилдию, Мудофаа вазирлиги тузилиши тўхтатиб қўйилди.

Бунинг сабабини ўша учрашувда Собир Раҳимов ҳам ошқора айтмади. Авзойидан билдимки, у Москва раҳбарлари сиёсатидан норози эди. Ўрисчалаб машҳур ҳарбий иборани айтди. Кейин босқинчи фашистларни қуритмагунча жанг майдонидан ҳеч қаёққа бормаслигини айтди. Қучоқлашиб хайрлашдик».

Собир Раҳимов шахси хусусиятларини ўша йилларда унга берилган тақдирлаш варақаларидаги сўзлардан ҳам билса бўлади: «Иродали, саводли, ўсувчи ўртоқ. Уруш бошидан буён гитлерчи босқинчиларга қарши фронтда бўлган, яраланган ва соғайганидан сўнг 353-ўқчи дивизияга полк командири этиб жўнатилган. Полкка қўмондонлиги давомида ишини аъло даражада бажарган... Ўртоқ Раҳимов барча турдаги қўшинларни бирлаштиришни уддалай олади ва жанговар вазифани бажариш учун уларнинг барчасини сафарбар қилади».

«Дивизиянинг ҳужум ҳаракатларида ўзининг жасур, қатъий ва мард генерал эканлигини намоиш этди... 241-ўқчи полкка етакчилик қилиш давомида полкнинг асосий йўналишида олдинга силжишини таъминлади. Жангларда яраланган бўлса ҳам вазифа бажарилмагунига қадар жанг майдонини ташлаб кетмади».

«ЗИРҲНИ ҚУЧОҚЛАБ, ЁЗУВНИ ЎПДИ»

1943 йил ёзида Собир Раҳимов Москва шаҳридаги ҳарбий академияда қисқа фурсат ўқийди. Унинг шу даврдаги сақланиб қолган мактубларидан бирида турмуш ўртоғи Мунира Раҳимовага шундай ёзади: «Ун кундан бери имтиҳонлар кетаётгани сабабли хат ёзишнинг имкони бўлмади. Мени табрикласангиз бўлади. Барча фанларни ижобий топширдим. Тўғриси айтсам, биринчи кунларда эплай оламанми,

лан тўплардан 20 марта ўқ узилиб, ҳарбий кўтлов берилади.

1944 йил Иброҳим Раҳим генерал Раҳимов билан учинчи, сўнгги бор кўришади: «Халқимиз оғир шароитда ўз жамғармасига сотиб олган уч юзта танк, олти мишта ўзиюрар тўпларни бизнинг гвардиячи 3-танк корпусига совға қилиб юборганди. Танклардан тортиб тўппончаларгача «Совет Ўзбекистонининг 20 йиллиги» деб оқ бўёқда ёзиб қўйгандик. Мен жанглар орасида рухсат сўраб, генерал-майор Собир Раҳимов ҳузурига «Т-34» танкида бордим, танкни пана жойга яшириб, дивкомнинг КПсига кирдим.

– Хизрни йўқласам бўлар экан, – деди Собир ака қучоқ очиб.

– Сизга совға олиб келдим, – дедим ҳазиломуз.

– Танкда келдингизми, ўзбеклар юборган танкдами?

– «Совет Ўзбекистонининг йигирма йиллиги» танкида.

– Офарин, офарин, қани, юринг, ўз кўзим билан кўрай.

Бошимиздан снарядлар, миномёт ракеталари ўтиб турибди. Жарликдаги «Т-34»нинг зирҳини қучоқлаб, унинг бағридаги «Совет Ўзбекистонининг йигирма йиллиги» ёзувини ўпди».

ҒАЛАБАГА САНОҚЛИ КУНЛАР ҚОЛГАНДИ

1945 йил 26 март. Ғалабага саноқли кунлар қолган. Фашистлар тобора ортга чекиниб, мағлубиятини ҳис қилса-да, жон бергиси йўқ.

Полшанинг йирик порт шаҳри Дансиг остоналарида миллат қаҳрамони, довюрак қўмондон, генерал-майор Собир Раҳимовнинг фашистлар билан сўнгги жанги бўлди. Душман томонидан отилган оғир снаряд Собир Раҳимов турган кузатув пунктига келиб урилди. Бошидан оғир жароҳат олган қўмондонни сақлаб қола олишмади.

Бу ҳақда кейинчалик генерал-полковник Павел Батов шундай ёзганди:

«Раҳимовнинг илғор қисми Дансиг шаҳри томон ҳаракатланаётган эди. Шаҳарга уч км қолганда Собир

қарор топиб, 1965 йил 6 мартда генерал-майор Собир Раҳимовга «Совет Иттифоқи Қаҳрамони» унвони берилади.

Собир Раҳимовни жанг майдонларида «темир генерал» деб тилга олишарди. Зотан, айтишларига кўра, бу номни унга Сталин берган экан. Шу ўринда бир фикр туғилади. Иосиф Сталин Собир Раҳимов тимсолида Амир Темурни кўргани учун уни шундай атаганми? Бунга 1941 йил соҳибқирон Амир Темур мақбараси очилиши, уруш бошланиши, Сталиннинг кўрсатмаси билан соҳибқирон суяклари қайта дафн этилиши ва шундан кейин ғалаба хабарлари эшитила бошлагани сабабмикан... Қизиқ-да. Янаям Худо билади.

Фурқат ЭРГАШЕВ

2020 йил Ўзбекистон Республикаси Президенти ташаббуси билан Тошкент шаҳрида Ўзбекистон халқининг Иккинчи жаҳон уруши жанг майдонларида ва фронт ортида кўрсатган беқиёс жасорати ва матонатини акс эттирган «Шон-шараф» музейи, «Мангу жасорат», «Матонат мадҳияси» монументларидан иборат муҳташам «Ғалаба боғи» барпо этилди. Улкан майдоннинг тўрида жанггоҳларни эслатадиган баланд тепалик устидаги «Мангу жасорат» деб номланган мажмуада афсонавий генерал Собир Раҳимов ва барча ўзбекистонлик ботир жангчиларнинг сўнмас хотираси ифодаланди.

ILK O'ZBEK HARBIY UCHUVCHISI: SHONLI YO'L, SHARAFLI BURCH...

Ikkinchi jahon urushi yillarida o'zbek xalqi qanday maqsad uchun jangga kirgan? Har holda ular yolg'on kommunistik g'oya hamda xalqlarni majburiy ravishda birlashtirgan sobiq sovet davlati uchun jon bermagan. Ular ota-onasi, farzandlari, xesh-u aqrabolari, tom ma'noda millat oldida mas'uliyatni anglagan holda yig'itlik burchining chaqirig'i bilan jang maydonlariga kirishdi.

Urushda havoda kechadigan jang, harbiy havo texnikalarining samarali ish ko'rsata olishi juda muhim ahamiyatga ega. Harbiy uchuvchilik kamyob mutaxassislik turi bo'lganligi bois, kutilmaganda boshlangan talato'p armiyada harbiy uchuvchilarga ehtiyoj borligini ko'rsatib qo'ydi va harbiy uchuvchilarni maxsus kurslarda tayyorlab, frontga yuborish boshlandi.

Abdusamat Taymetov... Bu ism aviatsiya faxriylari va yosh uchuvchilarga tanishdir. Sababi o'z vaqtida u birinchi bo'lgan. O'zbek millatiga mansub birinchi uchuvchi hayotidagi eng asosiy va mas'uliyatli, shuningdek, sharafliligi vazifani bajargan. O'zbekiston harbiy aviatsiyasi tarixidagi birinchi o'zbek uchuvchisi Abdusamat Taymetov umrining ko'p qismini havo yo'llarida kechirgan. Uning Ikkinchi jahon urushi yillarida partizan bo'linmalarini o'q-dorilar, oziq-ovqat, dori-darmonlar bilan ta'minlagani, yarador askarlarni evakuatsiya qilgani bugungacha faxr-u iftixor bilan tilga olinadi.

Abdusamat Taymetovich Taymetov 1909-yil 5-yanvarda Sirdaryo viloyati Turkiston uyezdining Chernak qishlog'ida tug'ilgan. 1929-yilda Toshkentdagi uch oylik agrokimyokursini tugatdi. Qadrdon qishlog'iga qaytib, paxta zararkunandalariga qarshi kurashish bo'yicha tadbirlar olib bordi. Hamqishloqlari o'zaro gaplashgan vaqtlarda yosh qishloqdoshlari ismini tilga olganlarida, uning o'qishi zarurligini, keyinchalik o'zini dehqonchilikka bag'ishlashi to'g'risida fikrlashar edilar.

1932-yil Respublika Aviatsiya va kimyo qurilish mudofaaga ko'maklashish tashkiloti huzuridagi planer maktabiga o'qishga kirdi. Kunduzi texnikumda o'qib, kechki vaqtda planerchilarning nazariy tayyorgarligi bo'yicha ta'lim oldi. 1933-yilning yozida zavodga amaliyot o'tash uchun emas, planerda uchishga bordi. Shuning uchun ham 1933-yili Abdusamat Taymetov "3-Fuqaro Havo floti uchuvchilar va texniklarning birlashgan maktabi"ga kirish uchun ariza topshirdi. Ikki mingga yaqin kursant orasida Taymetov o'zbek millatining yagona vakili edi.

Ikki yil juda tez o'tib ketdi. "U-2" o'quv samolyoti, "P-5" yo'lovchi, "R-5" yengil bombardimonchi o'qib o'rganildi. Yosh uchuvchini jonajon Respublikasiga – Fuqaro Havo floti O'zbekiston aviatsiya otryadiga ishga tayinlashdi. O'sha yillarda Toshkentga o'z vazifasini bajargan harbiy samolyotlar, shuningdek, yangi tipdagi aviatsiya

texnikalari kelib tushdi. Ularni barcha imkoniyatlaridan foydalangan holda, fuqaro yo'nalishida qo'llash uchun qayta ishlandi. Buning uchun Toshkentdagi aviata'mirlash korxonasi mavjudligi qo'l keldi. Shuning uchun ham uchuvchi Taymetovga "G-2", Tupolev konstruksiya ostida yaratilgan to'rt motorli bombardimonchi "TB-3", aviakonstruktor Roberto Bartininining ikki motorli "Stal-2" va o'sha mashhur ikki motorli bombardimonchi "SB" samolyotlarini qayta o'zlashtirishiga to'g'ri keldi.

Qahramonimiz tomonidan respublikamizning viloyat markazlarini birlashtiruvchi yo'nalishlar, shuningdek, Qirg'iziston, Tojikiston, Turkmaniston va Qozog'istonning ko'plab shaharlariga parvozlarni amalga oshirildi. Pochtalarni yetkazib berish bo'yicha tumanlar markazlarida yangi aerodromlar va yo'nalishlar tashkillashtirishda ishtirok etdi. 1940-yilga kelib U-2, R-5, P-5, PR-5, G-2, PS-9, Stal-3, Yak-12, UT-2 tipidagi bir va ko'p motorli samolyotlarda parvozlarni amalga oshirdi. Unga yosh uchuvchiga xos bo'lmagan maxsus vazifalar yuklatildi. Boshliqlar uchuvchiga ishonishdi, topshirilgan vazifani bajarishi va ishonchni oqlashini bilishardi. U guruhda birinchi o'zbek parashyutchi qizlari – Oqila Ataulayeva, Bashorat Mirboboyeva va keyinchalik rafiqasi bo'lgan Bibiniso Boltaboyeva bilan birga ta'lim olgan.

1941-yilning 22-iyuni mahoratli uchuvchi hayotini ikkiga: "urushdan oldin" va "urushdan keyin"ga bo'lib yubordi. Shu vaqtga kelib uchuvchi lavozimda yuqorilgan edi, 1941-yil mart oyida Sirdaryo shaharchasidagi uchuvchilar tayyorlash eskadriyasiga komandir etib tayinlandi. Taymetovning frontga yuborish to'g'risidagi barcha murojaatlariga boshliqlar tomonidan jangovar harbiy qismlar uchun uchuvchilar tayyorlashning ahamiyati to'g'risida "vaj" keltirilib, rad javobi berildi. 1941–1942-yillar oraliqida 71 nafar uchuvchini tayyorladi. 1943-yilda Li-2 ikki motorli samolyotini o'rganish kursini tugatdi. 1943-yilda 30 dan ortiq Li-2 samolyotini frontga yetkazib berish vazifasini bajardi. Faqatgina 1944-yilga kelib, qo'mondonlikdan frontga jo'natishlarini so'rab yozgan arizasiga ijobiy javob oldi va Abdusamat Taymetovni Toshkentdagi 84-aviazavodda ishlab chiqarilgan Li-2 samolyotlari bilan qurollangan 10-gvardiya aviatsiya diviziyasiga yuborildi.

Tungi parvozlarni juda jiddiy narsa. Front chizig'i ancha uzoq, razvedka guruhini dushman hududiga tashlash, partizanlar uchun oziq-ovqat, kiyim-kechak, qurol-aslaha va o'q-dorilarni yetkazib berish, kasallar va yaradorlarni jang maydonidan olib chiqish, bolalar, ayollar va keksalarni xavfsiz hududga evakuatsiya qilish, notanish joylarga tunda qo'nish, faqat olov yog'dusida yo'nalishini aniqlash va shu kabi bir qator qiyin va xavfli vazifalarni bajarish Abdusamat Taymetov ekipajiga yuklatilgan edi. Ekipaj komandiri katta leytenant Abdusamat Taymetov, ikkinchi uchuvchi Pyotr Gordiyenko, shturman Nikolay Aleksandrovich Smirnov, bormexanik Vasiliy Demin

va bortradist Mixail Kalinkin tarkibidagi ekipajga yuzdan ortiq shunday qiyin jangovar parvozni amalga oshirish to'g'ri keldi.

Polshaliklarni qo'llab-quvvatlashdagi 60 dan ortiq parvozi uchun Abdusamat Taymetov kamdan kam harbiylarga nasib qiladigan Polshaning "Virtuti Militari" ("Harbiy xizmatlari uchun") ordeni bilan taqdirlandi. Tehrondan qaytib kelgan Taymetov alohida ko'rsatmagacha yotoqxonadan chiqmaslikka buyruq oldi. Uning samolyoti esa qo'riqlov ostiga olindi.

Taymetov hayron bo'ldi: "Nima bo'lishi mumkin?" Ma'lum bo'lishicha, Taymetov ekipaji zimmasiga alohida muhim vazifa yuklandi: Moskva Germaniyaning so'zsiz taslim bo'lish to'g'risidagi dalolatnomasi, mag'lubiyatga uchragan Uchinchi Reyxning standartlari va G'alaba bayrog'ini yetkazib berish 1945-yil 9-may kuni ekipaj Moskva markaziy aerodromida tantanali kutib olindi. Mazkur vazifani sharaf bilan uddalagan o'zbekistonlik uchuvchining bu xizmati Ikkinchi jahon urushidagi g'alabaga qo'shilgan ulug' hissa edi. Bugungi kunda ushbu eksponatlar Moskva muzeyida saqlanadi.

Urush tugadi. Ko'p vaqt o'tmay Abdusamat Taymetov o'zining qadrdon yurtiga qaytib keldi va u Fuqaro havo flotiga qarashli maxsus qo'llaniladigan 161-aviatsiya otryadi boshlig'i lavozimiga tayinlandi. Bir necha yillardan keyin mashhur uchuvchi Toshkent aeroporti boshlig'i lavozimida faoliyat olib borish bilan birga Respublika Oliy soveti deputatligiga saylandi. 50 yoshdan oshgan qahramon Toshkent davlat universitetining Yuridik fakultetiga o'qishga kirib, uni a'lo baholarga tamomladi va keyinchalik O'zbekiston fuqaro aviatsiyasi boshqarmasi bosh huquqiy maslahatchisi bo'lib ish olib bordi.

Urushdan so'ng 40 yil o'tib, keksa uchuvchi frontda halok bo'lgan do'stlarini, o'zining jangovar o'rtog'larini, mashaqqatli jang maydonlarini esladi. Shunday qilib 1981-yil 8-iyul kuni birinchi o'zbek uchuvchisi Abdusamat Taymetovich Taymetov bu yorug' dunyoni tark etdi.

U Toshkentdagi Chig'atoy qabristoniga dafn qilindi.

O'zbekiston Qurolli Kuchlari ko'rgazma zallarida mamlakatimiz harbiy tarixiga oid 35 mingdan ziyod eksponat va arxiv materiallari mavjud. Muzey ekspozitsiyalaridan biri havo kuchlariga bag'ishlangan. Bu yerda survimetr, ko'zoynak va quloqchin, fotosuratlar, gazeta nashrlarining parchalari orasida uchuvchi hayotiga doir ko'plab esdaliklarni ham uchratasiz. O'zbekiston Respublikasi oliy harbiy aviatsiya bilim yurtining shonli tarix muzeyida ham Abdusamat Taymetovich Taymetovning burchagini ko'rishingiz mumkin. Muzeydagi A.Taymetov suratiga nazar tashlar ekansiz, undagi havas va iftixor to'la nigohlarga ko'zingiz tushadi, kelajak avlod yuragida umrini havo yo'llarida kechirgan inson siymosiga hurmat tuyg'usi alangalaydi.

**Katta leytenant E. XOLMATOV,
O'zbekiston oliy harbiy aviatsiya
bilim yurti bo'lim katta ofitseri**

Qurolli Kuchlar davlat muzeyida Mudofaa vazirligi huzuridagi Jamoatchilik kengashi a'zolari, hamkor tashkilot va idoralar vakillari hamda harbiy xizmatchilarni Qurolli Kuchlar tashkilot etilganining 30 yilligi munosabati bilan "O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlariga 30 yil" esdalik va "Ma'naviy-ma'rifiy ishlar a'lochisi" ko'krak nishonlari bilan taqdirlash marosimi bo'lib o'tdi. Mukofotlarni o'z egalariga mudofaa vazirining tarbiyaviy va mafkuraviy ishlar bo'yicha o'rinbosari polkovnik Qamdam Qarshiyev topshirdi.

FIDOYILIK E'TIROFI

– Biz sizning yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, ular qalbida Vatanga sadoqat va muhabbat hissinu tarbiyalash ishiga qo'shayotgan bemisl mehnatingizni qadrlaymiz, – deydi polkovnik Hamdam Qarshiyev. – Bilamizki, tarbiya – jamiyat hayotida har doim dolzarb ahamiyat kasb etgan. Chunki taraqqiyotning kaliti u, farovon hayot omili u. Shuning uchun ham ta'lim-tarbiyaga, ziyoga umrini baxshida etgan insonlarni doim ardoqlaymiz, ularga ehtiram ko'rsatamiz. Siz, azizlar mana shu martabadagi insonlar sifatida hurmatga loyiqsiz. Siz doim biz bilan birgasiz, ya'ni ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini

o'shinish ishlarida biz bilan yelkama-yelka kamarbasta bo'lib kelyapsiz. Ishonamizki, biz bu yo'nalishdagi ishlarimizni hali uzoq yillar davom ettiramiz.

Marosim ko'tarinki ruhda o'tdi. Minnatdorlik mehmonlarning samimiy so'zlarida, quvonchdan porlagan ko'zlarida aks etdi.

– Mana, ulug' ayyom kunlarini boshdan kechiryapmiz. Qarang, yurtimiz tinch, ko'nglimiz xotirjam. Buning zamirida Vatan posbonlarining kunni tunga ulab qilayotgan mashaqqatli xizmati borligini bugun har bir yurtdoshimiz yaxshi biladi, – deydi sog'liqni saqlash vaziri

o'rinbosari, Jamoatchilik kengashi a'zosi Ilmira Basitxanova. – Biz mana shu fidoyi insonlarning, ular oila a'zolarining farovonligi, ma'naviy-ma'rifiy tarbiyasi uchun mehnat qilayotganimizdan mamnunmiz. Mana bugun bu boradagi mehnatimiz e'tirof etildi. Buni aslida Jamoatchilik kengashiga berilgan yuksak baho deb bilaman. Bundan ruhlantim. Shunday ekan, bundan buyon ham bor kuchimni, bilimimni ishga solib, hamkorlikdagi faoliyatimni mamnuniyat bilan davom ettirishga, zimmamdagi yuklamani sharaf bilan uddalashga harakat qilaman.

Tadbirda jamiyat hayotida faol ishtirok etayotgan bir guruh harbiy xizmatchilar O'zbekiston yoshlar ittifoqi Markaziy kengashining esdalik sovg'alari bilan mukofotlandi.

Shuningdek, Mudofaa vazirligi markaziy apparatida tarbiyaviy va mafkuraviy ishlar yo'nalishida xizmat qilayotgan bir guruh harbiy xizmatchilar va Qurolli Kuchlar xizmatchilari ham "O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlariga 30 yil" esdalik nishoni bilan tantanali ravishda taqdirlandi.

Mayor Gulnora HOJIMURODOVA

#Taassurot

E'TIBOR MOTIVATSIYA BAG'ISHLAYDI

Har bir yurt o'g'loni yoshi nechada, kim va qayerda bo'lishidan qat'iy nazar butun hayoti davomida o'z onasi, oilasi, Vatani himoya qilishga mas'ul.

bag'ishlaydi, ruhlantiradi. Ko'nglimni tog'dek ko'targan ushbu e'tibor meni kengash ishida yanada faol bo'lishga undaydi, albatta.

Yurtimizda inson qadri yanada ulug'lanmoqda. Mudofaa vazirligi huzuridagi Jamoatchilik kengashi ishida olib borayotgan kamtarona faoliyatim shunchalik qadrlangani, ulug'langani bunga bir kichik misol. Ochig'i, kutmagandim, xursand bo'ldim. Endi rag'batga munosib ravishda ish olib borishga bel bog'lashimiz lozim. Ana shu ishlar doirasida Jurnalistlar uyushmasi qoshidagi Harbiy-vatanparvarlik kengashi faoliyatini yanada rivojlantirish ko'zda tutilmoqda.

To'qsoninchi yillarning oxirlarida Toshkent shahridagi harbiy qismlardan birida o'z yigitlik burchimni o'taganman. Muddatli harbiy xizmat tugashi bilan uch yil shartnoma asosida xizmatni davom ettirdim. Keyin 2003–2014-yillar O'zbekiston Milliy axborot agentligining harbiy-vatanparvarlik bo'limida sohada amalga oshirilayotgan islohotlarni yoritish bilan band bo'ldim. Ish yuzasidan mamlakatimizning barcha hududlaridagi harbiy qism va bilim yurtlarida, harbiy poligonlarda ko'p bor bo'lganman. To'g'risi, o'sha paytlari hamma harbiy qismda askar va ofitserlar uchun yaratilgan shart-sharoitlar ko'ngildagidek emasdi. O'tgan vaqt mobaynida Mudofaa vazirligi huzuridagi Jamoatchilik kengashi a'zosi sifatida joylarda Vatan himoyachilari uchun berilgan imtiyoz-u yaratilgan qulayliklarni ko'rib, to'g'risi, ularga havasim keldi.

Xolmurod SALIMOV,
O'zbekiston Jurnalistlari uyushmasi
raisi o'rinbosari

XIZMATGA MUNOSIB MUKOFOT

Qurolli Kuchlarimizning 30 yillik shonli to'yi mamlakatimiz bo'ylab ko'tarinki kayfiyatda qarshi olindi.

Ayyom tantanalarida harbiy soha vakillari bilan bir qatorda, mamlakatimiz taraqqiyotiga hissa qo'shib kelayotgan boshqa soha egalari xizmati ham e'tirofqa sazovor bo'ldi.

Mana shunday zahmatkash insonlardan biri taniqli rejissyor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan madaniyat xodimi Hilol Nasimov. Vatanparvarlik ruhidagi bir qator badiiy filmlari bilan shuhrat qozongan rejissyor "O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlariga 30 yil" esdalik nishoniga sazovor bo'ldi. Shu munosabat bilan Hilol aka o'z fikrlarini bildirib o'tdi:

– Bu mukofot meni juda to'liqlantirib yubordi. Bir haqiqatni tan olish kerakki, Qurolli Kuchlarimizda olib borilayotgan izchil islohotlar samarasini, tizimdagi ulkan o'zgarishlarni ko'rish, Vatanimiz, xalqimiz, hurligimiz himoyasi ishonchli qo'llarda ekanini his qilish qalblarga g'urur bag'ishlaydi. Mudofaa vazirligi Jamoatchilik kengashi a'zosi sifatida bu yangilanishlarni har qadamda kuzatib boraman, faxrlanaman. Davlatimiz rahbari ta'kidlab o'tganidek, xalq bilan armiya yakdil bo'lishi, yurtimizdagi har bir insonda, yoshlarimizda jangovar ruh, vatanparvarlik tuyg'usi shakllanishi, mustahkamlanishi katta ahamiyatga ega. Bu ezgu ishlarga ijodim orqali ulush qo'shib kelayotganimdan xursandman.

Menga berilgan mukofot yanada mas'uliyat bilan ijod qilishimga, vatanparvarlik ruhidagi yangi filmlar yaratishimga zamin yaratadi. Ijodiy jamoamiz bilan Vatan himoyachilari kuni oldidan "Mehr" nomli yangi badiiy film ishladik. Vatan qadri, xalqparvarlik ruhini o'zida aks ettirgan film premyerasining birlamchi namoyishi bo'lib o'tdi. 30 yillik shonli to'yga sovg'a sifatida ishlangan filmning davomi bor. Ya'ni ushbu yo'nalishda yana uchta film yaratishni maqsad qilganmiz. Umid qilamanki, "Mehr" xalqimiz mehri erishadi.

"Vatanparvar" muxbiri
Zulfiya YUNUSOVA
yozib oldi.

O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari muzeyida Mudofaa vazirligi huzuridagi Jamoatchilik kengashi a'zolarining bir guruhini taqdirlashga bag'ishlangan marosimda xayolimdan ana shunday o'y-kechinmalar o'tdi.

Tadbirda ko'plab faollari qatori kaminaga ham Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning 2021-yil 1-dekabrda farmoniga binoan ta'sis etilgan "O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlariga 30 yil" esdalik nishoni topshirildi.

Har qanday e'tibor, rag'bat odamga kuch-g'ayrat, zamonaviy qilib aytganda, motivatsiya

Халқимизнинг бой тарихида шундай воқеликлар, яъни буюк шахслар ҳаётининг ибрати мавжудки, уларнинг сабоғи бутун инсониятнинг маънавий мулкига айланган. Бу ҳолнинг сабаби улар саъй-ҳаракатларининг эзгуликка йўғрилганидир. Бу эзгу амаллар замирида эса давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёевнинг таъбири билан айтганда, “Агар тарихга назар ташлайдиган бўлсак, буюк аждодларимиз эришган оламшумул ютуқлар замирида аввало она Ватанга, халққа хизмат қилишдек олижаноб мақсад мужассам эканини кўрамиз”.

Шундай ёрқин ҳақиқатлардан бири Султон Жалолоддиннинг ҳаёти ва фаолиятидир. Мўғуллар истилоси туфайли ислом динининг ривож топиши билан янги тараққиёт босқичларига кўтарилган, бугунги кунда Биринчи Ренессанс деб баҳоланаётган тамаддун юксалиши қанчалик катта инқирозни бошдан кечирган ва таназзул томон кетган бўлса, Султон Жалолоддиннинг саъй-ҳаракатлари бошиданоқ саҳродаги қумлардек беҳисоб, мўру малладек шафқатсиз Чингиз галаларининг бўҳрони қаршисида тўғон сингари қад кўтариш учун шу даражада улкан кўлам касб этган эди. Жаҳон тарихи шарқдан бостириб келган ёвнинг қанчалик шафқатсизлигини ўз саҳифаларида нечоғлик қайд этган бўлса, Ануштегинлар сулоласининг сўнги ҳукмдори сифатида тарихга муҳрланган Жалолоддин Мангубердининг жасоратини ҳам шу пардада эътироф этади.

Жалолоддиннинг ҳаёти кўплаб зиддиятларга тўла бўлди, уни аввало, тахт ворислигидан маҳрум этиши, кейин эса улуғ мақсад – Ватан озодлиги ғоясини тушуниб етган ва шу улуғ мақсад йўлида уни кўллаб-қувватлайдиган тарафдорлар кам топилди. Душман кучини синдириб, ўзи якка муҳораба май-

донига чиққанда ҳам унинг ёнида турувчилар жуда озчилик эди. Ҳатто вазият танг келиб қолганда туғишган оға-инилари Оқшоҳ ва Гиёсиддин Ўзлуғшоҳ кўллаб-қувватлаш ўрнига акаларига қарши боришга ҳам журъат этдилар.

Жалолоддин улуғ мақсади йўлидаги курашларда кўплаб майда манфаатлар исканжасида қолди, ишонган саркардалари ўлжа ташлаиб, бир-бири билан ёвлашиб кетди, баъзи ноиблари унинг иродасига зид равишда оддий одамларга зулмни кучайтирди, бу ҳол эса халқнинг маълум қисмини унга қарши бош кўтаришларига олиб келди. Баъзан туркий қавмларнинг ўзаро тил топиша олмаслиги ҳам кучларнинг умумий душманга қарши бирлаштиришга монелик қилди.

Ана шундай катта-кичик зиддиятлар таъйиқда фаолият олиб берган Султон ўзининг оташин ватанпарварлиги томиридан куч олган жасорати билан ақидага айланган кўплаб чўпчакларни пучга чиқарди. Асосийси, енгилмас, дея эътироф этилган буюк хоқон Чингизхоннинг кучини синдириб, юзма-юз тўқнашувларда юксак ҳарбий маҳорат ва жасорат кўрсатиб, оз сонли кўшини билан душманнинг қалин кучларини таслим қилди, бу билан салоҳиятининг нималарга қодирлигини намойиш этди, ғалабалардан масрур душман юрагига ғулу ва кўрқув солди. Бу ҳол ўша кунлардаги халқнинг кайфияти учун жуда муҳим эди.

Отаси вафотини сезгач, иложсизликдан мамлакат тизгинини топширган Султон атрофида уч юз чоғли садоқатли йигит тўпланди ва улар Хоразм бошига қора қуюн солган душманнинг икки баравардан кўп кўшини устига бостириб бориб, Нисо шаҳри яқинида муҳим ғалабага эришди. Бу зафар тушкунлик исканжасида қолган ва олдинги шон-шухратини бутунлай унутиб, афғор ҳолга тушган салтанат ҳудудларида куёшнинг қайтадан чиқишидек таассурот уйғотди. Шундан сўнг Жалолоддин Мангуберди атрофида эркпараст кучлар жадаллик билан тўплана бошлади. Айниқса, Хўжанд ҳокими Темурмаликнинг катта куч билан унга келиб кўшилиши лашкарнинг мавқеий ва даражасини ошириб юборди. Бир йилга етмай, унинг атрофида жангчилар сони ўн мингдан ошиб кетди ва Хоразм салтанати ҳудудларини қадам-бақадам душмандан тозалашга киришилди.

Атрофида тарафдорларининг кўпайиши Жалолоддиннинг шахсий фазилатлари билан боғлиқ эди. У кишилар қалбида ватанпарварлик туйғуларини жунбишга келтира олар, жангларда шахсий намунаси билан атрофидагиларни жасоратга ундарди. У ёв устига шердек ташланар, юқори руҳий устунлиги билан рақибларини маҳв этарди. Ҳатто яккама-якка олишувларда ноиблари эмас, ўзи майдонга чиқарди. Унинг қалбидаги она Ватанни озод кўриш истаги ҳар қандай мол-дунёдан, ҳатто жонидан ҳам азиз эди. Жалолоддин Хоразмнинг бир сиқим тупроғини саночга солиб, белига боғлаб олган эдики, унинг ҳарорати олов бўлиб вужудини ёндирарди, шу туфайли душманлари устига алангаланиб бостириб борарди.

Вазият эрксевар кучлар фойдасига ўзгараётган, ниҳоят, ҳал қилувчи тўқнашув фурсати етишган эди. Бу пайтга келиб Жа-

Сўнмас ЖАСОРАТ ТИМСОЛИ

лоддин Мангуберди қаламравида баъзи манбаларда 90 минг, айримларида таъкидланганидек, 130 минг лашкар жамлангани.

Ниҳоят, Чорикор шаҳридан шимоли-шарқ томонда, Ғорбанд ва Панжшир дарёларининг қуйилиш нуқталаридаги Парвон текислигида 1221 йил баҳор кунларида икки рақиб юзма-юз бўлди. Жангнинг тақдирини Толиқонда кўним топган Чингизхон ҳаяжон билан кузатиб турарди. Мўғуллар Турон тупроғидаги мислсиз талотўм ва ғоратга тўла юришлари давомида бунчалик катта кучга дуч келмаган эдилар. Тўлихон (баъзи манбаларда Шиги-Кутугу – Чиги-Хутуху) бошлиқ мўғул кўшини зир титраб турарди. Жанг уч кун давом этган. Сурон бошланиши билан қалби нафратга тўла Жалолоддин ҳаммадан олдин от кўйиб, рақиб кучларини ёриб ўтди ва душманнинг байроғини қўлга киритиб, тупроққа қориштириб, тепиб-топтаб ташлади. Бу ҳол кўшинга катта далда бўлди, ҳамма ёв устига яшиндек от кўйди.

Парвон жангида Жалолоддин тўла ғалабага эришди. Ёвнинг асосий кучлари қириб ташланди, душмандан шафқатсиз қасос олинди. Унда рақиб лашкар-бошиси Тўлихон ҳалок бўлди. Шихобиддин Насавий уни Чингизхоннинг ўғли дейди. Айни кунларда Жалолоддин йигирма икки ёшда эди.

Бу мағлубият мўғулларнинг Турон тупроғига қадам қўйгандан бери энг катта йўқотиши эди. Шу билан душманнинг куни битгандек, Ватан тупроғи озод бўладигандек туюлган эди, лекин тарихларда қора ҳарфлар билан ёзилган бир воқеа содир бўлди. Инсон танасида пайт пойлаб ётадиган молпарастлик қутқуси бош кўтарди, ўлжалар қаторидаги учқур дулдўлни таллашиб, икки қавм вакиллари ёқалашиб

қолишти. Афсуски, Жалолоддин ўз яқинлари – туркийларга танбеҳ бермади, бундай муносабат эса унинг кўшинидаги халажлар, ғурлар, афғонларни ғазаблантирди. Оқибатда, улар ўзларини иззат-нафслари камситилгандек ҳис қилиб, Жалолоддин кўшинини тарк этишди.

Албатта, ҳаракатлари давомида нуқул зафар кучиб келган, Турон тупроғини истаганча топтаган Чингиз кўшинлари Парвондаги мағлубиятини жавобсиз қолдирмасди. Босқинчилар жиддий тайёргарлик билан қарши юриш бошладилар. Бу сафар кўшинга Чингизхоннинг ўзи кўмондонлик қиладиган бўлди. Тақдирнинг аччиқ кинояси шунда эдики, айни пайтда Жалолоддин лашкари бўлиниб кетган, заифлашган, бироқ шу ҳолда кутурган ёвга рўбарў бўлишга мажбур эди.

Ниҳоят, 618 йил шаввол ойининг 8-куни (милодий ҳисоб билан 1221 йил 8 декабрь) чоршанбада Синд дарёси қирғоқларида ҳаёт-мамонт тўқнашуви юз берди. Жалолоддин ўз одатича ёв кўшинининг қалбига бостириб борди, ҳимояни парчалаб ташлаб, Чингизхон билан рўбарў келди. Арқон ташлаб, белидан бандга олди ва шитоб билан судраб жўнади. Шу лаҳзада омад Чингизхонга кулиб боқди: навкарлардан бири арқонни кесиб юборди ва ёвуз босқинчи омон қолди. Синд дарёсининг Нилоб кечуви бўйида жанг омонсиз давом этди. Дарё қонга тўлиб оқди, деб ёзади муаррих. Афсуски, кучлар нисбати душман фойдасига ишлаётган, бу ҳол Жалолоддинга ҳам аён эди. У бор имкониятини ишга солиб, ёв билан шердек олишди, барибир тақдир ёзуғи шафқатсиз эди.

Отини сакратиб, қирғоққа омон чиқиб олган ва мардона тарзда қиличини силкитиб, «Ҳали кўрасан!» дегандек душманга таҳдид қилган Жалолоддин чўлга

чикиб кетди. У оқибатни ўйлаб, 4 мингга яқин суворийсини дарёдан ўтказган эди, энди уларни топиш, бирикиб, қисматнинг янги кўргиликлари-га шай бўлиш лозим эди. Шу билан Жалолоддин Мангубердининг Ватан озодлиги йўлидаги умрининг охиригача давом этган сарсонлик ҳаёти, изтиробли ва жанговар кунлари бошланди.

Ҳинд заминда нажот излаб, уч йилдан кўпроқ овора бўлди. Ниҳоят, етарлича қувват тўплагач, унинг Кавказ, Форс ва Мисрдаги юришлари бошланди, Султоннинг ҳаракатлари йўналишида Мароға, Табриз, Тифлис, Рай, Ганжа сингари шаҳарлар турли даражада из қолдирди. Гоҳ мағлуб бўлди, гоҳ зафар кучди, тақдирнинг минглаб ўйинларига дуч келди. Қарийб ўн йил унинг номи душманлар юрагига кўрқув солувчи ҳайқирик, эрк истаганларга олға бошловчи давват бўлиб, уч китъанинг кесишган ҳудудларида мағрур янгради. Жалолоддинни тақдир зиддиятлари турли кўргиликларга рўбарў этди. У баъзан мардоналиги туфайли душманлари эътирофига сазовор бўлди, баъзан қондош инилари унга қилич кўтаришди, шундай ҳаёт ичида умргузаронлик қилган Султон нажотни фақат Яратгандан, деб билди. Унинг тамғасига «Ёрдам фақат ягона Оллоҳдандир» деган сўзлар ёзилганди.

Ахир борлик ҳаёт унга вафо қилмаётган эди-да. Умумий ёвга қарши биргаликда курашишни таклиф қилиб, Куния, Жазоир, Дамашқ, Мисрга хатлар ёзди, элчилар жўнатди, бироқ натижа бўлмади. Салжуқийлар султони Алоуддин Қайқубот билан вазият «Икки қилич бир қинга сиғмайди» қабилида бўлди: туркий ҳукмдорлар бир-бирларини тан олмадилар. Ана шундай бўҳронлар исканжасида порлоқ орзулар кунпаякун бўлиб борди, унинг тарқоқ кўшини мўғулларнинг қисувига дош бера олмади. 1231 йил ёзида бир вақтлар Чингизхоннинг кўролбардори бўлган Чормаган 30 минглик кўшин билан Муғом атрофида уни қийинчиликсиз енгди. Шундан кейин Жалолоддин Маёфорикон тоғларига чиқиб кетишга мажбур бўлди. У деярли ёлғизлини қолганди. Тақдири эса йўллардаги талончилар кўлига топширилган экан. Йўлтўсар курдлардан бири белида олтин тўла ҳамён бор, деб найза санчади. Ҳолбуки, у Хоразм тупроғи эди!

Султон Жалолоддиннинг қахрамонликларга тўла ҳаёти ёшлар учун ҳақиқий жасорат мактабидир. Тарихимизнинг энг ёрқин саҳифаларини ташкил қиладиган бу жасоратнома ҳамон қалбларни тўлқинлантириб келади. Бу ҳақда ўйлаганимда, 5-ёки 6-синфдалик пайтимида В. Ян(овский)нинг «Чингизхон» романини ўқиганимдан мутаассир бўлиб рўй берган бир ҳолат эсимга тушаверади. Асарнинг энг таъсирли саҳифасини мутолаа қилиб, китобни ёпдим-да, кучли ҳаяжон туфайли қизғалдоқранг китоб устидаги сўзларни қириб ташладим ва сиёҳ билан қалин қилиб «Жалолоддин» деб ёзиб қўйдим. Гўё китоб ана шу шерюрак Турон баҳодирининг номи билан аталиши тўғри бўларди (Бу «қайта номлаш»дан кейин мактаб кутубхонасига «Жалолоддин» деган китобни топшириш муаммо бўлган...) Агар китоб ўқишдан таъсирланиш туйғуси бор бўлса, ростдан ҳам ҳеч ким дарё бўйидаги ҳаёт-мамат жанги ва қирғоқдан тўлқинга отда сакраб, душманидан қутулиб кетган марднинг жасоратига тан бермаслиги мумкин эмас эди. Мен қахрамоннинг номини йиғлаб ёзганман. Уша туйғу кўнгилларни нуқул эзгу юмушларга эш этади.

Жалолоддин Мангубердининг ҳаёти миллатимиз тарихининг олтин ҳалқаларидан биридир. Ҳали бу жасоратга тўла ҳаётнинг очилмаган қирралари, ошкор бўлмаган сирлари кўп. Умуман, тарихий мавзудаги, жумладан, Жалолоддин Мангуберди ҳақидаги турли даврларда турли муаллифлар томонидан яратилган манбалар билан танишсангиз, уларни тушуниш осон эмаслигини ҳис этасиз: бир воқеа ёки давр тасвири, жой ва кишилар номлари турлича шарҳланган, ёзилган. Қайси бири ишончли – ажратишга бош қотади. Шунинг учун аллақачон бундай муаммоларга чек қўйишнинг амалий чораларини кўриш фурсати етганди. Янги асарлар ёзиларди, янги талқинлар юзага келяпти, муаммо эса чуқурлашиб кетаяпти. Зеро, муҳтарам Президентимиз таъкидлаганларидек, «Жалолоддин Мангуберди, Соҳибқирон Амир Темур, Бобур Мирзо каби улғу аждодларимиз аънаналарини муносиб давом эттираётган...» бугунги умидли ёш авлод учун, фарзандларимиз учун тарихий ҳақиқатни борича кўрсатиш ҳам фарз, ҳам қарз.

ҲАКИМ САТТОРИЙ,
Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзоси

“BIZ O‘TGAN YO‘LLARDAN CHECHAKLAR UNSA...”

Андижонлик таниqli shoir va adib, jurnalist Olimjon Xoldor hayot bo‘lganida bugun o‘zining 90 bahorini tantana qilishga chog‘langan bo‘lur edi. Afsuski, inson umri abadiy emas, uning boshi va nihoyasi bor, albatta. Olimjon aka ham bugun oramizda yo‘q. Biroq, mana, u kishidan qolgan katta va rang-barang adabiy meros sabab, ustoz adibni xotirlamoqdamiz.

So‘lim Buluqboshi tumani Kulla qishlog‘ida tug‘ilgan Olimjon Xoldorov o‘zi tarjimayi holida yozganidek, xalq mehriga, kitobxonlar hurmatiga osonlikcha va o‘z-o‘zidan erishgani yo‘q – urush yillari tegrasidagi bolalik, to‘liqsiz o‘rta maktab, har bir qishloq bolasi kabi dala ishlarida ko‘makchilik...

Olimjon oiladagi boshqa farzandlarga qaraganda, iste‘dodi bilan ajralib turardi. Shogirdi, bugun 81 bahorini qarshilayotgan adib, O‘zbekiston Yozuvchilar uyushmasi a‘zosi Abdullayevning guvohlik berishicha, yosh Olimjon o‘qishdan bo‘sh vaqtlarida nay chalarkan. Kuy sehrini eshitgan odam borki, mahliyo-maftun bo‘lib qolar ekan. Shu bilan birga, yosh yigit she‘rlar qoralashni ham kanda qilmadi. Maktabni bitirgach, Farg‘ona davlat universitetiga o‘qishga kirdi. O‘qish bilan birga turli adabiy davralarda faol qatnasha boshladi. Universitetga O‘zbekiston xalq shoiri Mirtemirning tashrifi yosh shoir-talaba yigit hayotida yangi sahifa ochdi. Olimjon Xoldorov ustoz bilan to umrbod ustoz-shogird rishtalarini mahkam bog‘ladi. Yosh shoirning ilk kitobi – “Arg‘uvon tagida” ham aynan Mirtemirning jamoatchilik asosidagi muharrirligi bilan bosildi. Olimjon aka asta-asta shoir sifatida tanila boshladi, Yozuvchilar uyushmasiga a‘zolik baxtiga erishdi. Yozishni, mashqni, o‘z ustida ishlashni bir on bo‘lsin, to‘xtatmadi. Shu izlanishlari ortidan yosh shoirning kitoblari birin-ketin chiqq boshladi. Bu kitobdagi she‘rlarda shoir asosan, yurtimiz tabiati, insonning go‘zal tuyg‘ularini tarannum qildi.

Olimjon aka universitet tahsilidan keyin maktablarda, gazeta tahririyatlarida ishladi. Uning O‘zbekiston Yozuvchilar uyushmasi viloyat bo‘limi rahbari sifatidagi faoliyati har taraflama qizg‘in kechdi. O‘zi ham ijod qildi, shogirdlar yetishtirdi, markaziy matbuotda tez-tez chiqishlar qilib turdi. Uning qalamiga mansub she‘rlar qo‘shiq bo‘ldi. Bugun O‘zbekiston Milliy teleradiokompaniyasi fondida shoir

she‘rlari bilan kuylangan Kamoliddin Rahimov, O‘rinboy Nuraliyev, O‘lmas Saidjonov, Ma‘rifat Ubaydullayeva, Sanobar Rahmonova, aka-uka Haqberdi va Hazratqul Amirqulovlar, Ahmadjon Dadayev, Fattohxon Mamadaliyev kabi ustoz san‘atkorlar ijrolari saqlanmoqda.

Andijon viloyatidagi “Kampirovot” suv ombori qurilishi haqida hikoya qiluvchi “Kumush kosa” dostoni Olimjon Xoldorning ilk katta asari, deyish mumkin. Shundan keyin u hali mustabid tuzum vaqti bo‘lishiga qaramasdan, Bobur Mirzo haqida hikoya qiluvchi “Karvon qo‘ng‘irogi” dostonini yozib, ulug‘ shox va shoirning orzu-armonlarini lirik, ravon misralarda ifoda qilib berishga muvaffaq bo‘ldi. Shuningdek, keyinroq “Boburning bolaligi” dostonini yozdi.

Olimjon Xoldor 1992-yilda o‘zbek adabiyotini rivojlantirishdagi ko‘p yillik xizmatlari uchun “O‘zbekistonda xizmat ko‘rsatgan san‘at arbobi” faxriy unvoniga sazovor bo‘ldi. Olimjon aka nasrda ham samarali ijod qildi. “Mirkomilboy” tarixiy romani, “Arosat” va “Andijonliklar” romanlari katta adadlarda chop etilib, muallif ular sabab ko‘plarning hurmatiga erishdi.

Yuqoridagi asarlar va she‘rlar adibning 70 yillik yubileyiga atab chop etilgan uch jildlikka kiritildi. Birinchi jildidan shoirning she‘rlari, g‘azal va muxammaslari, bag‘ishlovlari, hayotiy fotolavhalari, ikkinchi, uchinchi jildlardan esa qissa va romanlari o‘rin oldi. Istiqolga shukrona, boy tarixdan faxrlanish, “asarlarni tutashtirayotgan” o‘zbeklar, “biroz chapani, biroz qaysar, ammo har ishni o‘z o‘rnida do‘ndiradigan” andijonliklar timsollari har bir she‘rdan o‘rin olgan. Aynan mana shu jihatlari bilan bu asarlar yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashga katta hissa qo‘shdi, deyish mumkin. Tinib-tinchimas, o‘z ta‘biri bilan aytganda, “ishlari hamisha o‘ngidan kelayotgan, keksalikni biroz kechiktirayotgan” Olimjon aka “Mirkomilboy”, Cho‘lpon haqida “Oy tutilgan tunda”, bolalar uchun “Boburuh” sahna asarlarini yaratdi. “Gulbadanbegim” asari bilan birga bular barchasi sobiq Yo‘ldosh Oxunboboyev nomidagi viloyat musiqali drama va komediya teatrida muvaffaqiyatli sahnalashtirildi. “Mo‘jiza” asarida esa muallif avvalroq ikki jildlikda nashr etilgan saylanmasidagi qissasini qayta ishlab, kengaytirdi. Bu asar Asakadagi avtomobilsozlarning hayoti haqida hikoya qiladi. Asar ichki lirizm bilan sug‘orilgan, hayotiy faktlar asosida yaratilgan.

Guvohi bo‘lib turganingizdek, adib katta nasrda, dramaturgiyada sermahsul, barakali ijod qildi. Shuningdek, Isomiddin Arabov, Abdusamad Tillaboyev, O‘rmonjon Bozorboyev kabi mehnat faxriylari, atoqli tilshunos olim, professor Abdulhamid Nurmonov haqida “Oq terak” hujjatli qissalarini yozdi. Uning “Ko‘ngil” qissasi va “Tuz”, “Generalning ko‘zyoshlari” kabi o‘nga yaqin hikoyasi chop etildi.

Adibning “Ko‘ngil” qissasida ayolning ichki kechinmalari kundalik tartibida yozilgan. Yolg‘izlik iztirobi, turmush yo‘lidagi past-u balandlardan dadillik bilan o‘tgan ayol tuyg‘ulari asarning asosiy leymotivini tashkil etadi.

Albatta, u nazmni ham tashlab qo‘ygani yo‘q. “Shahrimga kel” nomli mo‘jaz kitobidan uning to‘rtliklari, g‘azal va marsiyalari o‘rin oldi. Katta tajribaga ega adib umrining so‘nggi yillarigacha qalamini qo‘ldan qo‘ymadi. Natijada, “Ming oy”, “Ishq va rashk”, “Andijonnoma”, “Beshinchi fasl”, “Yozilmagan hikoyalar” kabi bir-biridan salmoqli, sermazzun kitoblari dunyo yuzini ko‘rdi. Ammo adib shaxsiy suhbatlarida “Yostiqning tagida ham nimadir qolishi kerak”, deb ko‘p ta‘kidlardir. Shu jihatdan aytish mumkinki, adibning hali kitob holiga keltirilmagan, turli nashrlar, xususan, Andijonda chop etilgan “Xolis” gazetasida yoritilgan qator asarlari, shaxsiy daftaridagi she‘r va mag‘zi to‘q g‘azallari hali keng o‘quvchilar ommasini kutib turibdi, deyish mumkin.

Toleyim shulki, ustoz adib Olimjon Xoldorning ko‘p bora suhbatlariga musharraf bo‘ldim. 1996-yildan umrining so‘ngiga qadar muloqotda bo‘ldim, birga tushgan suratlarimiz u kishidan esdalik bo‘lib qoldi. Dastxatlar bilan taqdim qilgan kitoblari shaxsiy arxivimdan bir umrga mustahkam o‘rin egalladi. Shu ma‘noda aytish mumkinki, adibning katta bir armoni andijonlik kimyogar olim, akademik Ibrohimjon Asqarov haqida doston va hujjatli qissa yaratish edi. O‘zbekiston xalq shoiri, kursdoshi Oxunjon Hakim va taniqli adib Alisher Ibrodionov tomonidan olim haqida yaratilgan “Dardingizga davo bor”, “Sarhadlarda sinalganlar” kitoblarini, O‘zbekiston xalq shoiri To‘lan Nizomning “Tabibnoma” dostonini shaxsan o‘zim u kishiga eltib bergandim. Andijon davlat universitetida o‘qiganim va Ibrohimjon akani yaqindan taniganim uchun u kishi haqidagi o‘zbek va rus tillaridagi boshqa manbalar, o‘zim vaqtli matbuotda chop ettirgan esselarimgacha adibga taqdim qilgandim. Afsuski, bu va taniqli bastakor Orif Garmon haqidagi asarlarini yaratish Olimjon akaga nasib etmadi. U 85 yosh arafasida bu yorug‘ olamni tark etdi. Ammo, aytadilarki, insonning ikki umri bo‘ladi: biri – tirikligi, ikkinchisi – undan qolgan yaxshi nom va amallari. Tom ma‘noda Andijon o‘g‘loni, uni dunyolarga alishtirmasdan yashagan chin vatanparvar, katta shoir, adib, dramaturg, publitsist Olimjon Xoldorning, mana, ikkinchi umri ham maroq bilan davom etayotir. Bugungidek qutlug‘ kunlarda uning nomi o‘zi kutgan va aytganidek, “hofiz tilida, she‘rxon dilida yod”, kitoblari qo‘llarda, ko‘ngillarda. Ozod Sharafiddinov aytganlaridek, “Adabiyot domovoy”iga muhrlay olgan ustoz nomi, asarlari hali uzoq vaqt yashaydi. Uchinchi Rennessansni bunyod etishda biz – shavkatli avlodlariga ko‘makchi bo‘lib qolaveradi.

Ikromjon ASLIY-ANDIJONIY

#Taassurot

#Umrning har dami g'animat

САДОҚАТ ЮРАКДА БЎЛАДИ

“Сўз туйғуси, нутқ оҳанглари ва ранглари ҳис этишни шеър ўқиш ва яхши проза асарини мутолаа қилиш орқали ўстирсан бўлади, аммо бу хусусиятлар, яхлит оҳангда, тўғма дид ва мусиқий туйғуга боғлиқ... Ҳеч ким ёзувчини ҳаётни бундай кузатмасликка ва бундай ҳис этмасликка, бошқача ҳис қилиб, бошқача кўришга мажбурлай олмайди. Ўқиш ва ёзишни ўрганганидан сўнг ижодкор бошқалардан фақат бир нарсани, яъни қандай ёзмаслик кераклигини ўрганмоғи мумкин. Ёзувчининг ҳақиқий устози ҳаётнинг ўзидир”.

Машҳур англиз ёзувчиси Жон Голсуорсининг адабиёт ҳақидаги ушбу сўзларини ўқигач, кўз ўнгимда таниқли ўзбек адиби Тоғай Мурод гавдаланди. Адиб асарларидаги сўзларнинг оҳангдорлиги, мусиқийлиги, жозибаторлиги беихтиёр китобхонни асар билан боғлаб қўяди. Мафтункор жумлалар юракни ўйнатади, баданни қувнатади. «От кишнаган оқшом» қиссаси ана шундай асарлар сирасига қиради.

Қиссани зерикмай, бир лаҳза чалғимай ўқидим. У шу даражада маҳорат билан ёзилганки, ўқиётганда китобхонга тез ва осон сингади. Сўзларида мусиқийлик борлигини ҳис этади. Масалан, бошланишидан оқ «Биродарлар, кўргилик, кўргилик! Бир эрта уйғониб, калламга қўл югуртирдим. Сочларим орасида яра-чақалар уч берди. Парвойим фалак бўлди, юра бердим. Онамга-да айтмадим», дейди. Кейинчалик эса «Мендан кейин калласини тақир қилдирган нечта жингалак сочлар телпак бўлди. Аммо менга битмади. 5-синф каллам билан Зиёдулла кал деган лақаб олдим. Мен ҳам нима қилай? Соч экиш деҳқончилик бўлса-ку, маза қилиб эксам. Худо бошга тола бермаса, менда нима айб?» қабилда ҳасрат қилади. Айниқса, Зиёдулла калнинг Момосулувга бўлган ишқи куйга солинган шеърдек битилган.

Қиссани ўқий туриб икки юракнинг бир-бирига боғлиқлигини ҳис этдим. Бу туйғу фақат севишганлар ўртаси-

да эмас, ота-она, ака-ука, опа-сингил, дўст-биродарлар билан ҳам бўлиши мумкин. Аммо асарда Зиёдулла чавандоз ва Тарлон от қалби бир бутун қилиб тасвирланган. Қахрамонимиз от билан юганда эл унга бурнини жийриб қарайди. Пана-паналарда кулади. Зиёдулла чавандоз эса уларнинг бу қилиғига «Одамзод ўзи шундай! Бор бўлса кўролмайдими, йўқ бўлса беролмайди», деб кетаверади. Зиёдулла чавандоз отни асраб-авайлайди, топган-тутганини-да у билан бўлишади. Уни бақувват қилиб тарбиялагач, кўпқарига қўшади. Кўплаб ўйинда кўпқариларнинг ғолиби бўлади.

Воқеалар ривожини яхши кетаётган бир пайтда юқоридан келган бир буйруқ ўқувчини бир кўзғатиб олади. Тасаввур қилинг, демократия ҳукм сураётган мамлакатда яшаб турибсиз-у, сиз кўним топган масканда «Уйингиздаги тирик жонзотларни гўштга топширинг! Бўлмаса, давлат органлари томонидан тегишли чора кўрилади», деган буйруқ олсангиз, уни қўшқўллаб бериб юборармидингиз ё кадрдонингизга айланаб қолган, йигитнинг асл дўсти бўлган от учун курашармидингиз?! Эсли-хушли инсон бундай ноҳақликка жим қараб туролмайди. Ўзининг ҳақ-ҳуқуқини талаб қилади, оғзидаги ошини бериб қўймайди. Ваҳоланки, бизнинг қахрамонимиз учун Тарлон от тенгсиз хазина, денгиз тубидаги бебаҳо дур каби эди. Уни гўштга топшириш у ёқда турсин, бир тола ёлига шикаст етса, чидай олмасди. Шунинг учун ўзи қамоқда 10 кун қийналиб азоб чекса-да, уни шу заҳматлар эвазига қутқарди.

Асар якунини ўқир эканман, отнинг қаттиқ кишнаши, ларзали дод-фарёди юрак-бағримни тиглади. Кўзларимда ёш қалқди. Сабаби ўзи учун ака бўлган, ука бўлган, жиян бўлган, дўст бўлган хожасининг азоб чекишига жим қараб туролмади. У ҳайвон бўла туриб, оломон қила олмаган ишни бажарди. Вужудида кўтариб юрган аъзони егулик гўшт эмас, балки инсонларникидан-да устун юрак эканини исботлади. Ҳа, унинг ўша оқшомдаги фарёдида қанчалик меҳр-муҳаббат, садоқат мужассамлигини англаш мушкул. Қанийди, одамзоднинг юрагида ҳам ана шундай садоқат бўлса...

Азим АХТАМОВ

...Аслида-ку бу воқеа унинг ёдидан қачонлардир кўтарилиб кетган эди. Орадан кўп йиллар ўтгач, қандайдир бир майда, лекин олисларда қолиб кетган ва баногоҳ хотирасини уйғотиб юборган воқеа юз берди-ю, кўнгил уйи остин-устун, ағдар-тўнтар бўлди...

КЎК ТЕЛПАК

Бир маромдаги ҳаёт, шовқин-сурон ёхуд бешарм гаплар, рандаланган табассумлар жонига теккач, бир кун иёлни туғилган қишлоғига қараб бурганини ўзи ҳам билмай қолди. Мажбурият эмас, ички бир соғинч унинг қўлларидан етаклаб кетган эди.

Қишлоқдаги уйига боргач, одатига кўра ярим омборхона, ярим устахона, боринги, ярим кутубхона вазифасини ўтайдиган хонага кирар, у ерда узоқ вақт тимирскиланиб, гўёки нималарнидир узоқ қидирарди.

Аслида бу ердан нима-нидир қидирарди, буни ўзи ҳам билмасди. У биз айтаётган ана шу хонага кириб, гўё бисот, буюм эмас, олисдаги хотираларини бирма-бир титкиларди. Эски китоблар, алмисоқдан қолиб кетган буюмлар унинг дардларини гоҳи даволаса, гоҳида эса эски яраларини очиб юборарди.

Бир сафар унинг олдидан анча пурддан кетган, жунларини куя деярли еб тугатган кўк телпак чиқиб қолди...

Кўк телпак... тамом пурддан кетиб, териси чиқиб қолган кўк телпак унинг кўнглини буткул вайрон қилди. Кўк телпак унга валломат ва ғоятда қимматли, етти иқлимга-да алмашиб бўлмайдиган, кўнгли мискин ва лекин дарёи азим бўлган отаси раҳматлини эсига солди...

Аллақачон дийдаси қотиб улгурган, унча-мунчага кўз ёшини кўрсатмайдиган бўлса-да, рўпарасида пайдо бўлган кўк телпак кўзларига ўқинч ва армон ёшларини қалқитди.

Кези келганда армон ҳар қандай дили тош одамни ҳам йиғлатади, жигархун қилади.

Кўк телпак бир армон эди. Армон унинг дийдасини пахтадек юмшатди...

– ...Менга бундай телпакнинг кераги йўқ! – деди ўсмир отаси Деновдаги машҳур устага сур теридан тиктириб келган кўк телпакни зарда билан бурчакка улоқтириб юбораркан...

– Улим, отманг-да... – деди отаси мулойимлик билан. – Бу кўп яхши телпак. Ундай-мундай одамнинг бундай телпакка иложи етмайди, улим! Сизни кийсин деб ҳавас билан тиктирган эдим...

– Ота, нима қиласиз, бошимни гаранг қилиб! – деди ўсмир яна жаҳл билан. – Бундай телпак керак эмас менга! Керак эмас дедимми, тамом, керак эмас!

– Хўп, майли, киймасангиз, кийманг, лекин ҳадеб бундай уришманг-да, улим! – деди отаси бироз озорланганини сездириб. – Бу телпак учун ўтган йили кўкламда чўлдаги таниш чўпонга бориб, юзим сарғайди. Теридан яхши телпак тиктириш учун лезгин устани қидириб топдим. Ҳақиқа пулини бердим, сизни кийсин деб ҳавас қилганим-да, улим!..

Алқисса, шундан сўнг телпак омборхонадан жой олди. Кўп йиллар миҳга осилганча қолиб кетди. Ўсмир камолга етди, шекилли, қайсидир бир институтга ўқишга ҳам кирди. Оёқ

тираб роса беш йил ўқиди ҳам. Қарангки, ўқиб юрган пайтларида отаси ҳавас қилиб тиктирган кўк телпакка айнан ўхшайдиган кўк телпакларнинг қанчалаб бошларда азиз эканини кўрди. Уни ўқитаётган катта-катта домларнинг, илм, ўқиш-ўрганишнинг зўридан, балки дунё ташвишлари, оламнинг ўйи оғирлик қилганидан сочлар аллақачон тарк этиб кетган неча-неча бошларда кўк телпаклар ардоқда эди.

Хумдек ёки чойнакдек келадиган, мағрур ёки камтарона бошларда ҳам кўк телпакдан кўрди. Ҳайбатли, не бир номдор бошлиқлар, уларнинг ўринбосарлари бошида ҳам шу кўк телпакдан бор эди.

Катта шаҳарнинг минглаб одамлар билан мавжланиб ётган, тўлиб-тошиб ётадиган кўчаларида бораётган қанча одамларнинг ҳам бошларида худди ўшандай кўк телпакдан кўрарди.

Шундай пайтларда у отаси раҳматли қачонлардир ҳавас билан тиктирган кўк телпакни кийиб, минглаб одамлар орасидаги кўк телпакли йўловчилардан бири бўлиб қолишни жуда-жуда истарди.

Лекин бу истак унинг учун аллақачонлардир армонга айланиб улгурган эди.

Негадир шундай пайтларда отаси, кўк телпак, шу кўк телпак сабаб бўлиб ўтган можаро ёдига тушар ва надомат билан ўзини кўярга жой тополмасдан қоларди.

Энди кўк телпакни кийиб, мақтаб-мақтаб отасини суюнтирай деса, кеч. Майли, энди ҳечдан кўра кеч, отамдан қолган эсдалик, ёдгорлик буюм, кийин деса, кўк телпак унинг ўсмирлигидан кўпам узоқлашмасдан куяга емиш бўлган. Бўлар иш бўлибди. Шунга ҳам ғам тортиб ўтириш керакми, деса-да, ҳаргиз унутолмайди.

...Аслида кўк телпак... куя тушган бош кийимиди, билмайди. Кўк телпак... куя тушган болалиги, ўсмирлигимиди, билмайди. Кўк телпак... дилни тирнагувчи хотирамиди, билмайди.

Кўк телпак... аслида армониди, нима эди, буни ҳам билмайди.

Фақат юртга қаҳратон қиш келган чоғларда, осмондан паға-паға қорлар ёққанида отаси тиктириб келган кўк телпак ёдига тушади. Шунда кўк телпак билан боғлиқ хотиралар дилини тирнайди, тирнайверади...

Маҳмуд АБУЛҒАЙЗ

...Harbiy qism saf maydoni. Kinolog Kamoliddin Ochiqovning "Reks" laqabli xizmat iti bilan namoyish etayotgan ko'rgazmali chiqishlari maydonda yig'ilgan yoshlarda katta taassurot qoldirdi. Bu ko'rgazmali chiqish Davlat xavfsizlik xizmati Chegara qo'shinlariga qarashli Jizzax viloyatidagi harbiy qismda tashkil etilgan ochiq eshiklar kunining rejasiga kiritilgan tadbirlardan biri.

Shu kuni chegaraoldi hududida istiqomat qiluvchi yoshlar harbiy qism hayoti, askar o'g'lonlarning jangovar o'quv mashg'ulotlari-yu, jismonan toblanish jarayonlari, shuningdek, ma'naviy-ma'rifiy tayyorgarliklariga guvoh bo'ldilar. Harbiy akalari bilan shaxmat-shashka, futbol, armrestling va harbiylashtirilgan estafetalarda kuch sinashgan ertemiz egalari, oshxonada askarlar uchun tayyorlanadigan mazali taomlardan ham tatib ko'rdilar. Shundan so'ng, tarixiy va mantiqiy savol-javoblar asosida

MUNOSIB IZDOSHLARNI TAYYORLASH YO'LIDA...

intellektual o'yinlar o'tkazilib, g'oliblar esdalik sovg'alar bilan taqdirlandi.

Ta'kidlash joizki, DXX Chegara qo'shinlarining Toshkent va Farg'ona viloyatlaridagi harbiy qismlarida ham O'zbekiston yoshlar ittifoqining shahar va tuman kengashlari bilan hamkorlikda "Harbiy qismda bir kun" loyihasi doirasida tashkil etilgan ana shunday tadbirlar davomida harbiy qism va bo'linmalarda

mehmon bo'lgan yoshlarga mustaqillik yillarida sarhadlarimiz daxlsizligini qo'riqlash ishida jasorat ko'rsatib, qahramonlarcha halok bo'lgan chegarachi o'g'lonlar va ularning fidoyiliklari xususida ma'lumot berilib, ularning jasoratiga bag'ishlangan filmlar namoyish etildi.

Shundan so'ng, davlat mukofoti sohiblari, jangovar-xizmat faoliyatida yuqori natijalarga erishgan yurt

himoyachilari hamda eng faol va ilg'or muddatli harbiy xizmatchilar ishtirokida tashkil etilgan "Harbiylikning sharafi va mas'uliyati" mavzusidagi davra suhbatlari davomida, yoshlar sohaga oid o'zlarini qiziqtirgan ko'plab savollarga javob olish bilan birga, yurt taqdiriga daxldorlik, Vatanni himoya qilish har bir er yigitning burchi ekani xususida o'z fikr-mulohazalarini bildirish imkoniga ham ega bo'ldilar.

Namoyish etilgan qo'l jangi ko'rgazmali chiqishlari, zamonaviy harbiy texnika va qurol-aslahalar, shuningdek, xizmat hayvonlarining qo'llanilishiga oid chiqishlar ham, tashrif buyuruvchilarning ilk harbiy ko'nikmalarini shakllantirish bilan birga, chegarachi bo'lishga havaslarini yanada oshirdi. Shuningdek, ishtirokchilar uchun tashkil etilgan "Vatan mening nigohimda" mavzusidagi ijodiy ishlar ko'rik-tanlovi davomida o'g'il-qizlar ona diyorumizni bor go'zalligi-yu tarovati, osmono'par tog'lari-yu toshqin daryolari bilan birgalikda ijodiy ishlarida ifodalashga muvaffaq bo'ldilar. Tanlov g'olibi deb topilgan suratlar mualliflariga maxsus diplom va kitoblar jamlanmasi sovg'a qilindi. Tadbir yakunida harbiy qism mas'ullari tomonidan o'g'il-qizlarning kelgusidagi rejaları, istaklari va muammolari bilan qiziqish barobarida, yurtning har qarich tuprog'ini ko'z qorachig'idek asrash va himoya qilish zarurligi, bu yo'lda esa, albatta, tinimsiz o'qish va izlanish kerakligi ta'kidlab o'tildi.

Xulosa o'rnida aytish joizki, harbiylar va yoshlar ishtirokida respublikamizning barcha hududlari bo'ylab muntazam ravishda o'tkazilayotgan bunday uchrashuvlar vatanparvar, fidoyi, har tomonlama barkamol va munosib izdoshlarni tayyorlashda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda.

Mayor Farida BOBOJONOVA
DXX Chegara qo'shinlari

#Hayot saboqlari

SERJANT ALI

Qishloqdagi Oysha xolaning o'g'li ham urushga ketgandi. Pochtachi Nasim go'yo shoshganday xolaga: "Uyingizga "Gruz - 200" kelyapti", deb velosipedni haydagancha ketib qoldi. Oysha xolayam qishloqning bir sodda kampiri bo'lsa, bu "Gruz - 200" nima ekan, deb o'ylanib qoldi. Jarchining ovozini diqqat bilan tinglab, Alining qaytayotganidan o'zicha xursand bo'ldi. "Bolam kelsa, men ham xalqqa qo'y so'yib beraman" deb xayolidan o'tkazdi. Shu kuni qishloqda Ali haqida rosa gap qizidi. Forma bilan qaytibdi. Afg'onni ko'rdi. Qon kechib keldi, u endi "geroy". Bo'y cho'zgan qizlar oynadan beri kelolmay qolishdi. Qaldirg'och kamonidek tortilgan qoshlarga o'sma qo'yishdi. Kechga yoshlarga bazm. Qishloqda kechki bazm taraddudi boshlangandi. Saydivali Alidan to'rt-besh yosh kichik bo'lsa-da, ukasi Rajab bilan sinfdosh edi. Shuning uchun bazm haqida eshitishi bilan uydagi ishlarni tez bajarishga kirishib ketdi. Dadasi bir telejka g'o'za keltiribdi. Shijoat bilan tomga joylab tashladi. Ukasi Abdunabi esa unga sherik bo'ldi. Onasi xamir qordi, ukasi tandirga o't yoqdi. Singlisining iltimosi ham yerda qolmasin, deya quduqdan suv keltirib qo'yishdi. Xullas, aka-uka kechki bazmga borish uchun onasining ko'nglidan o'tishlari kerak bo'lardi. Va nihoyat, Shamshi xolaning ruxsati bilan ikkovlashib, velosipedni g'izillatgancha, afg'onidan qaytgan Alinikiga yo'l oldilar.

Hovlida to'y. Musiqa sadolari taralib turardi. Saydivali velosipedini ushlab, ichkariga kirishga uyaliyroq turgandi,

Abdunabi akasini qo'ltiqib, "ketdik aka", deb ichkariga boshladi. Hovli o'rtasidagi tut daraxti tagiga Rajabning o'rtoqlari uchun dasturxon tuzalgan ekan. Dasturxon atrofida 11-12 yashar o'g'il bolalar, qizlar gurunglashib o'tirishardi. Dasturxon to'rida Rajab. Boshiga ko'k beret kiyib olgan. Egnida desant maykasi. Og'zi to'lib, oshni yeyayotib ham tinmay bir nimalarni so'zlardi. O'rtoqlari unga havas bilan qarashar, ular ham Alidek akasi bo'lsa-yu, armiyadan sovg'a keltirishlarini juda-juda istashardi. Ularning istaklari shundoqqina olov bo'lib yonayotgan ko'zlarida zohir edi. O'rtoqlari beretni "bir kiyib ko'ray", deb tinmay yalinishardi. Saydivali ham o'sha beretni kiygisi keldi. Lekin so'rashga g'ururi yo'l qo'ymadi. U o'z xayollariga g'arq bo'lgandi. U yana besh-olti yilda harbiy bilim yurtiga kiradi. Uning ham bereti, furajkasi bo'ladi. Unga ham qishloqdagilar havas ko'zi bilan qarashadi. Dilorom esa... Uning xayollarini kimdir uqib olgandek, cho'chib tushdi. "Men albatta harbiy bo'laman", deb ko'ngliga tugdi.

- Aka, yuring, Ali aka bilan salomlashib qaytamiz, - dedi Abdunabi. Aka-ukalar Ali bilan salomlashib, yana o'sha tut daraxti tagidagi dasturxonga qaytishdi.

"Rajab, akang buncha kuchli bo'lmasa. Armiyaga borsak, biz ham shunday kuchli bo'lib ketar ekanmizda-a?"

Rajab bu so'zlardan xuddi o'zi kuchga to'lgandek, mag'rurona tirjaydi. O'rtoqlariga

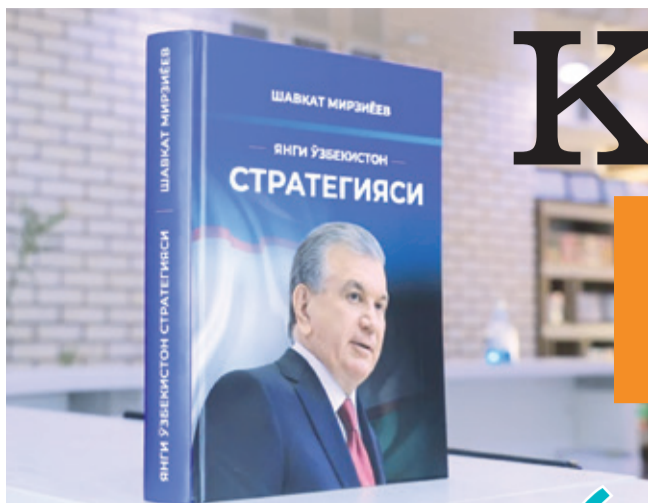
maqtanib, "Men ham armiyaga ketaman va hammangdan kuchli bo'laman", deb qo'lini musht qilib, gerdaydi. Shu kuni Rajab maza qilib gapirdi. Axir sinfdoshlari ichida akasi tufayli ancha obro'li bo'lib qoldi-da. O'sha kuni yigitlar Ali kiyvolgan formadagi "SA" yozuvini so'rashganida, Rajab "Shuni ham bilmaysizlarmi, Serjant Alining qisqartmasi", deb javob bergandi. Bazm juda esda qolarli bo'ldi o'ziyam. Ertasiga qishloqda "Serjant Ali"ning uyidagi hangomalar nahorgi oshda davom etib, kattalar og'zida ham bu so'z uzoq vaqtlar davom etib yurdi.

"Oltin yulduz" olmagan bo'lsa-da, "Gruz - 200" nomi bilan qaytgan Oysha xolaning o'g'lini ham qishloqdoshlari uzoq yillar unutisholmadi. Saydivali tobut ustida sochini yulib yig'layotgan Oysha xolaning: "Noming o'chsin, urush! Bolamdan ayirding, bolamdan!.." degan so'zlaridan qattiq ta'sirlangandi. Mitti murg'ak qalbida urush haqida g'alati taassurot qolgandi. Saydivali Alining uyga qaytgani qahramonlikmi yoki tobutda qaytgan askar qahramonmi, buning ma'nisin chaqolmay, maktabni tamomlaguncha o'ylab yurdi. Maktabdan so'ng harbiy xizmatga yo'l oldi.

U yurtiga tinchlik, totuviik hadya etishni xohladi, onalar ko'zidan yosh oqishini istamadi.

Shohista ABDURAHMONOVA

Saydivalining Rajabga havasi keldi: akasi Ali afg'onidan qaytibdi. Qishloqda ham Ro'zmat cholning o'g'li Alining afg'onidan qaytgani haqida duv-duv gap tarqaldi. Ro'zmat ota osh qilib bermasa, bo'lmas. Afg'onida qon kechib kelayotgan bolasi tirik qaytyapti axir. Jarchi bor ovozda jar solardi: "Ertaga nahorga osh, Ro'zmat otaning uyiga o'tinglar!"

KELAJAK VA YANGI O'ZBEKISTON

Buyuk mutafakkir Alisher Navoiy aytadiki: "Yo'lni bilmay, yurib bo'lmas". Bu so'zlar bir insondan tortib butun bir xalqqa tegishli, desak, to'g'ri bo'ladi. Chunki inson ma'lum bir g'oyasiz, muayyan dunyoqarashlarsiz yashashi, eng asosiysi, rivojlanishi va yuksalishi mumkin emas. O'zbek xalqi esa bugungi kunda o'z yo'lini topib, ulkan yutuqlarga erishib bormoqda. Yangi maqsadlar sari ildamlamoqda. Keyingi 5 yil davomida mamlakatimizda keng miqyosda demokratik o'zgarishlar amalga oshirildi.

Yangi O'zbekiston o'z-o'zidan paydo bo'lmadi, necha yillar davomida o'zbek xalqining ruhida shakllanib keldi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti, Qurolli Kuchlar Oliy Bosh Qo'mondoni Sh. Mirziyoyev "Yangi O'zbekiston strategiyasi" kitobida ta'kidlaganidek: "Yangi O'zbekiston" g'oyasi zamirida ana shunday ulug' ajdodlarimiz, umuman olganda, milliy tariximizda Birinchi va Ikkinchi Uyg'onish davrlariga asos solgan alloma va bobolarimizning orzu-intilishlari va armonlari ham mujassam, desak, adashmagan bo'lamiz".

Ana o'sha Ibn Sino, Beruniy, Xorazmiy, Imom Buxoriy, Imom Termiziy, Amir Temur, Mirzo Ulug'bek, Navoiy kabi ajdodlarimiz nafaqat o'z xalqi, balki butun dunyo tamadduni va rivojlanishiga ulkan hissalarini qo'shganlar. Bu shaxslarning o'zlaridan qoldirgan ma'naviy, ma'rifiy, ilmiy, madaniy meroslari hozirgi kunda eng dolzarb mavzular sifatida o'rganilmoqda.

Hattoki rivojlangan mamlakatlar olimlari bu insonlar qoldirgan meroslarga asoslangan holda yoshlarga saboq bermoqdalar, ularni ilmiy-tadqiqot ishlarini olib borishga da'vat qilishmoqda.

Bugun xalqaro hayot va kishilik taraqqiyoti shunday bir bosqichga kirdiki, endi unda harbiy kuch-qudrat emas, balki bu hayotda intellektual salohiyat, aql-idrok, fikr, yangi g'oyalar, ilg'or va zamonaviy texnologiyalar hal qiluvchi ahamiyatni kasb etmoqda. Shu bois mamlakatimiz yoshlari bilim va ko'nikmalarini ishlab chiqarishga joriy etib, yangidan yangi imkoniyatlar yaratayotganini o'z faoliyatlari misolida ko'rsatmoqda. Yurt ravnaqi, xalqimiz manfaati uchun qiladigan barcha sa'y-harakatlarimiz orqali aslida biz o'zimiz uchun yuksalish pillapoyalarini yaratgan bo'lamiz.

Ibrohim MAMAJONOV,
Qurolli Kuchlar akademiyasi
3-bosqich kursanti

#Adabiy-badiiy kecha

BUYUK AJDODLARIMIZNING MUNOSIB AVLODLARI

Abu Rayhon Beruniy, Abu Ali ibn Sino, Ahmad Farg'oniy, Muhammad ibn Muso al-Xorazmiy, Mirzo Ulug'bek, Alisher Navoiy, Zahiriddin Muhammad Bobur kabi allomalarimizning asarlari oradan necha asrlar o'tsa hamki, dunyo tamaddunida o'z ulug'vorligini saqlab kelmoqda.

Ajdodlarimiz ilm, ma'naviyat, ma'rifat, ta'lim-tarbiya bilan shug'ullanib, dunyo ilm-fani rivojlanishiga beqiyos hissalarini qo'shganlar. Bu borada yoshlar ma'naviyatini yuksaltirish, vatanparvarlik ruhida tarbiyalash va har tomonlama qo'llab-quvvatlash bizning burchimizdir. Milliy qadriyatlar ajdodlarning ilmiy-ma'naviy merosi asosida shakllanadi va davrlar osha takomillashib boradi.

Qurolli Kuchlar akademiyasi uchinchi bosqich kursantlari ishtirokida "Buyuk ajdodlarimizning insoniyat, jamiyat oldidagi xizmatlari" deb nomlangan adabiy-badiiy kecha o'tkazildi. Kursantlar tayyorlagan sahna ko'rinishlari, she'rlar, g'azallar ularda Vatanga muhabbat, ajdodlar merosiga qiziqish, milliy ma'naviyatdan bahramandlik, o'z shaxsiy salohiyatiga ishonch, kelajak oldida mas'ulliklarini his qilishga chorladi.

N. SULEYMANOVA,
Qurolli Kuchlar akademiyasi
dotsenti, p.f.d. (PhD)

#Harbiy ko'nikma

Shu paytga qadar milliy armiyamiz uchun rezervdagi va zaxiradagi ofitserlarni tayyorlash mamlakatimizdagi oliy o'quv yurtlari harbiy kafedralarida tayyorlanar edi. Keyingi yillarda Qurolli Kuchlarimizda amalga oshirilgan islohotlar, harbiy kadrlar tayyorlashning takomillashtirilishi hamda armiyamiz oldiga qo'yilgan vazifalar rezervdagi va zaxiradagi ofitserlarni tayyorlash tizimini takomillashtirish zaruratini keltirib chiqardi.

Surat tahririyat arxividan olingdi

MARKAZ FAOLİYATIGA NAZAR

Shu bois mamlakatimizda yagona Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti huzurida Harbiy tayyorgarlik o'quv markazi tashkil etildi. Bugungi kun talabidani mudofaa, aviatsiya mutaxassisliklari va harbiy tashuvlar, tarbiyaviy-mafkuraviy ishlar, front orti va moliyaviy ta'minot singari ixtisoslikka yo'naltirilgan mutaxassislar tayyorlanadi.

O'quv muassasamizda talabalar O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, mudofaa vazirining buyruqlari va direktivalari,

oliy ta'lim muassasalarida rezervdagi va zaxiradagi ofitserlarni tayyorlash haqidagi nizom, oliy ta'lim muassasalarining harbiy tayyorgarlik bo'linmalarida o'quv jarayonini tashkillashtirish va o'tkazish bo'yicha yo'riqnoma, Umumharbiy nizomlar, otish va boshqa o'quv qo'llanmalar talablari bo'yicha tasdiqlangan dastur asosida o'qitiladi.

O'quv dasturlari Qurolli Kuchlarimiz oldiga qo'yilgan vazifalardan kelib chiqqan holda xalqaro tajriba va milliy xususiyatlarga mos tarzda ishlab chiqilgan. Bunda mamlakatimizdagi qo'shinlar tarkibi, harbiy okruglarning o'ziga xos faoliyat yo'nalishlari, tabiiy-geografik joylashuvi, yurtimizdagi fasllar xususiyati va boshqa jihatlar hisobga olingan. Shuningdek, markazda talabalarning jangovar tayyorgarligini oshirish zamonaviy xorijiy harbiy texnika va qurol-aslahalardan foydalanish ko'nikmasini

hosil qilish bilan bir qatorda, nafaqat askar va harbiy xizmatchilar, balki aholi bilan ham muomala-munosabatga kirishishda yuksak madaniyatga ega bo'lishi uchun zarur bo'lgan nazariy va amaliy mashg'ulotlar olib boriladi.

Mashg'ulotlardan so'ng talabalarning bilimini mustahkamlashi, jangovar-ruhiy tayyorgarligini oshirishi uchun markazda barcha shart-sharoitlar yaratilgan. O'quv va amaliy mashg'ulot xonalaridagi texnik jihoz va uskunalar, zamonaviy axborot texnologiyalari va kutubxonadan foydalanish mumkin. Talabalarning nazariy bilimlarini amaliyotda mustahkamlash maqsadida O'zbekiston Qurolli Kuchlari tarkibidagi harbiy qism va muassasalar bilan hamjihatlikda nazariy va amaliy mashg'ulotlar yuqori saviyada tashkil qilinmoqda.

O. BEDILOV,
Harbiy tayyorgarlik o'quv
markazi o'qituvchisi

8 ODAMLAR YASHAYDIGAN TA XAVFLI JOY

Bugun sayyoramizda hayot uchun xavfli hisoblangan, ammo shunga qaramay, odamlar yashab kelayotgan joylar xususida yozamiz.

1 Santos ("qulayotgan" binolar shahri, Braziliya)

Diqqat bilan qaramasangiz ham qirg'oq bo'yida qad rostlagan binolarda nimadir noto'g'riligini ko'rish mumkin. Chunki bu binolarning fundamentini qo'yish vaqtida keyinchalik tuzatish qiyin bo'lgan xatoliklarga yo'l qo'yilgan. Hozirda uylar yiqilay deb qiyshayib turgan holatida ham unda yashashda davom etayotgan dovyurak odamlar bor.

2 Solve uyhasi (Shveysariya)

Bu baland tog'li uycha dengiz sathidan 4 000 metr balandlikda, Matterxorn tog'iga ko'tarilish yo'lida joylashgan. Uning ichida 10 ta yotoq va radiotelefon bor. Uycheda oziq-ovqat mahsulotlari yo'q, chunki unda favqulodda holatlardagina tunab qolish mumkin.

3 Daraxt ustidagi uylar (Indoneziya)

Indoneziyaning janubi-sharqiy tomonidagi Papua qishlog'ida korovai qabilasi yashaydi. Ular yer sathidan 35 metrgacha balandlikka yetadigan daraxtlarda uylar qurishlari bilan mashhur. Papuas qabilasi shu tariqa suv toshqinlaridan hamda ayollar va bolalarni qullik uchun olib ketuvchi dushman qabilalar hujumlaridan himoyalanganlar.

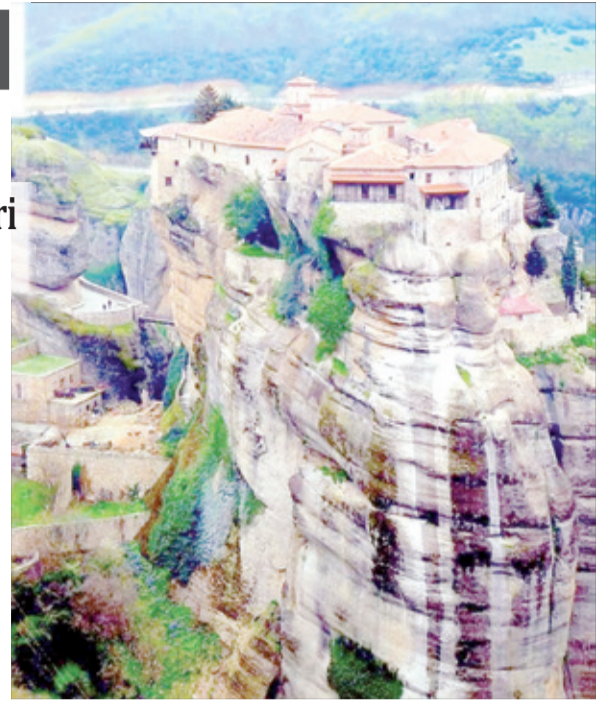
4 Kalapana (Gavayi)

1986-yilda vulqon otilishi natijasida bu joylar shahar-sharpaga aylangan. Biroq shaharga kirish yopiq bo'lishiga qaramasdan u yerda haligacha bir nechta odam yashaydi.

5 Meteora monastirlari (Gretsiya)

Meteora monastirlarining osilib turuvchi qoyalarda joylashganligi bosqinchilar hujumlaridan himoyalani uchun ayni zo'r joy. Tarixiy manbalarga ko'ra, butun tarixi davomida 22-24 monastir mavjud bo'lgan. Ulardan anchasi xarobaga aylangan. Hozirgi kunda monastirlardan 6 tasigina saqlanib qolgan: 4 ta erkaklar va 2 ta ayollarga tegishli.

6 Lixtenshteyn qasri (Germaniya)

Lixtenshteyn qasri yer sathidan 817 metr balandlikda joylashgan. Uning oldida eski Lixtenshteyn (1150 – 1200 yillarda qurilgan, XIV asr oxirida buzilgan va qayta tiklanmagan) qal'asining xarobalari saqlanib qolgan. Hozirgi Lixtenshteynning ko'rinishi ertaklardagi qasrlarni eslatadi. U 1840 – 1842 yillarda barpo etilgan bo'lib, bugungi kunda Urax gersoglariga tegishli. Afsonaviy qasrda tarixiy qurol-aslahalarning kolleksiyasi mavjud va u sayyohlar uchun ochiq.

7 Syuankin-si monastiri (Xitoy)

Bu ibodatxonali majmua muqaddas Xenshan tog'i oldidagi qoyada 491-yilda qurilgan. U o'zida budda, daos va konfutsiy mehroblarini birlashtiradi. Osilib turgan devor yoqalab ko'pgina zallar joylashgan, qoya esa binolarning orqa devori sifatida xizmat qiladi. Majmua 1982-yildan Xitoy Xalq Respublikasining milliy yodgorligi sifatida saqlanib kelmoqda.

8 Kastelfolit-de-la-Roka (Ispaniya)

Kastelfolit-de-la-Roka – bu Xeron qishlog'ida joylashgan mahalla. U ming yillar oldin qotgan lavadan hosil bo'lgan qoyada joylashgan. Mahalla joylashgan qoyaning uzunligi 1 km.ga yaqin, balandligi esa 50 metrcha keladi.

DESANTCHILAR

Parvoz qilgan samolarda qushlaringimiz,
Ortga qaytmas olov kabi kuchlaringimiz,
Halovating, osoyishta tushlaringimiz,
Vatan, botir o'g'loningimiz – desantchilar,
Ko'klardagi posboningimiz – desantchilar.

Ming chaqirim yuqoridan seni o'ylab,
Yurak to'la quvunch bir-la seni so'ylab,
Qo'riqlaymiz onam deya, jo'shib kuylab,
Vatan, nurlı osmoningimiz – desantchilar,
Seni asrar qo'rg'oningimiz – desantchilar.

Naqarot

Desantchilar ko'ksi qalqon desantchilar,
Desantchilar jasur posbon desantchilar.

Ko'kda uchib samolardan sakrar choq'da,
Mehrning asrar har yigitni, qolmas dog'da.
Buyukliging his qilamiz har sabog'da,
Vatan, ko'kda sultoningimiz, desantchilar,
Samodagi mujgoningimiz, desantchilar

Ot yigitning qanotidir, der azaldan,
Parashyutdir bizga qanot, doim hamdam,
Tinchligingga kamarbasta bo'lib har dam,
Kecha-kunduz hushyorningimiz – desantchilar,
Tunlar bedor o'g'loningimiz – desantchilar.

Kontrakt bo'yicha harbiy xizmatchi,
oddiy askar Inomjon RAHI.MOV

HARBIY AYOL

Tongda turaman-u, bir choy qo'yaman,
Pishira olmayman shirin kulchalar
Shoshaman, men ishga borishim kerak
Xayr, deb qoladi jajji qo'lchalar.

Men kimman?

Men kimman, ayolman, yorman, rafiq,
Bitta saltanatga bekaman o'zim.

Begim, ko'nglingizni ola olmasam,
Og'rinmang, tilayman sizga ming to'zim.

Men kimman?

Lekin men Qurbonjon dadxohning qizi,
Menman To'marisning asl farzandi.

Men o'zim Guloyim, men o'zim Barchin,
Menman Bibixonim – yurtim tayanchi.

Ne qilay, o'zbekning tanti qiziman,
Ayollar safiga sig'madim netay,
Gar ayol bo'lsam-da metin saflarda,
Vatanim, shoningni o'zim qo'riqlay!

Kichik serjant Dilnozaxon SULTAYMONOVA

OTA

Siz ketdingiz, dunyolarim oq-u qora,
Xandon kulgim yo'qolmogda bora-bora,
Sizni eslab, mo'ltirayman men bechora.
Ota, Sizga aytolmagan so'zim qoldi,
Ortingizdan javdiragan ko'zim qoldi.

Dunyolarga, havolarga to'ymadingiz,
Xasta bo'lib, hatto nolib qo'ymadingiz,
Shuncha kutib, to'yimni ham ko'rmadingiz.
Aytolmadim, dilda qancha so'zim qoldi,
Ortingizdan javdiragan ko'zim qoldi.

O'ylabmanki, yonimizda yurarsiz deb,
Hoji bo'lib, to'qsonlarga kirarsiz deb,
Bir kun mening bolamni ham ko'rarsiz deb.
Ketdingiz-u, sog'inch to'la so'zim qoldi,
Ortingizdan javdiragan ko'zim qoldi.

Endi izlab topolmasman izingizni,
Oq soqolli, nurga cho'mgan yuzingizni,
Sizga eplab qarolmagan qizingizni,
"Kechiring!" deb aytolmagan so'zim qoldi.
Ortingizdan javdiragan ko'zim qoldi.

Farida BOBOJONOVA

HARBIYLAR QO'SHIG'I

Ona zamin, tuprog'i jonday aziz,
Har zarrasin qo'lga olsang, bo'lur zar,
Yer-u osmon cho'lda yurib uyqusiz,
Ona O'zbekistonga posbon, harbiylar.

Tun-u kun mudramas burgut nigohlar,
Qasamiga sodiq, qoplon, harbiylar,
Sergaklar, hushyorlar, mudom ogohlar,
Ona O'zbekistonga posbon, harbiylar.

Mardona saflarda bosgaymiz qadam,
Yurtim bayrog'ini, ko'tarib bardam,
Zarracha cho'chimas yomg'irdan, qordan,
Ona O'zbekistonga posbon, harbiylar.

Maxsus qo'shinlaring oridir – Vatan,
Artilleriyang jangovar, shaydir olovlar,
Poyingga kelolmaydi hech qanday dushman,
Ona O'zbekistonga posbon, harbiylar.

Buyuk karvon yo'ling bo'lsin abadiy,
Farzandlaring quvnoq, shodon ko'ngillar,
Javonmard yigitlar, botir, samimiy,
Ona O'zbekistonga posbon, harbiylar,
O'ttiz yoshing muborak, Qurolli Kuchlar!

Kontrakt bo'yicha harbiy xizmatchi, oddiy askar
Mirshoh ZOKIROV

VATAN

Qara, do'stim, bizning jannatmakonda
Odamlarning orzusiga yo'qdir chek.
Bugun tomiringda oqqan har qonda
Ajadlar qoni bor o'zbeksan, o'zbek!

Erlar chegarada turibdi sergak,
Ularning ko'ziga uyqu begona.
Vatan beshigiga botirlar kerak,
Har bitta eshikka mushtipar ona.

Moziy sharaflidir, kelajak porloq,
Ikki yonim daryo, o'ng-u so'l chaman.
Kun sayin otalar qo'llari qadoq
Kun sayin onalar payida Vatan!

Vatanga ta'rifim yetmas so'yilasam,
Ko'nglimda kechguvchi tuyg'ular talay.
Shu Xudo suyguvchi yurt uchun har dam
Jonini tikishga har bir o'g'lon shay!

Muddatli harbiy xizmatchi, oddiy askar
Jasurbek NURMIRONOV

HAMKORLIK DASTURLARI DOIRASIDA

Mamlakatimizda yoshlarni chaqiruvga qadar tayyorlash, ularni ona Vatanga sadoqat ruhida tarbiyalash hamda ma'naviyatini yuksaltirish borasida muayyan ishlar amalga oshirilmoqda. Bu o'ta muhim jarayonni O'zbekiston Respublikasi mudofaasiga ko'maklashuvchi "Vatanparvar" tashkilotining Surxondaryo viloyati kengashi tasarrufidagi Jarqo'rg'on tumani o'quv sport-texnika klubi jamoasi ham muvaffaqiyat bilan uddalab kelmoqda.

Hozirgi davr talabidan kelib chiqib, tuman mudofaa ishlari, xalq ta'limi bo'limi hamda Yoshlar ishlari agentligi, davlat va jamoat tashkilotlari bilan hamkorlikda turli ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar tashkil etilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari tashkil etilganining 30 yilligi hamda Vatan himoyachilari kuni munosabati bilan "Xalq va armiya – bir tan-u bir jon!" shiori ostida hamda "Vatanparvarlik oyligi" doirasidagi tadbirlar shular jumlasidandir.

Ta'kidlash joizki, ayni paytda tuman O'STK jamoasi tomonidan "Yoshlar daftari"ga kiritilgan yoshlarga alohida e'tibor qaratilmoqda. Ular har tomonlama moddiy va ma'naviy jihatdan qo'llab-quvvatlanib, muntazam ravishda sport to'garaklariga jalb etilmoqda. O'tgan yili shu ro'yxatdagi yoshlarning 71 nafari imtiyozli ravishda haydovchilik

guvohnomalariga ega bo'lishgan bo'lsalar, ayni paytda ularning tengdoshlaridan yana 50 nafari haydovchilikning "BC" toifasiga o'qitilyapti.

– O'tgan yilda ham tashkilotda sportni rivojlantirish, yosh avlodni ma'nan va jisman baquvvat etib voyaga yetkazish borasidagi yumushlarimiz sifatini yaxshilash maqsadida bir qancha ishlar amalga oshirildi, – deydi O'STK boshlig'i Shuhrat Xo'jamqulov. – Shu munosabat bilan tashkil etilayotgan sport musobaqalari yoshlarimizni yanada ruhlantirmoqda.

Bugungi kunda O'STK qoshida uchta seksiya va bitta to'garak mavjud bo'lib, ularda 36 nafar yosh shug'ullanmoqda. Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash ishlari samaradorligini oshirish maqsadida turli musobaqalar tashkil etilmoqda. Bundan

ko'zlangan asosiy maqsad, birinchidan, sportning texnik va amaliy turlariga yoshlarni imkon qadar ko'proq jalb etish bo'lsa, ikkinchidan, ularning nufuzli musobaqalarda faol ishtirokini ta'minlashdan iboratdir. Shu bois ham musobaqalarda ishtirok etgan jarqo'rg'onlik sportchilar respublika bosqichida viloyat sharafini munosib himoya qilmoqdalar.

Shu kunlarda tashkilotda haydovchilar tayyorlash ishlari ham muvaffaqiyat bilan uddalanmoqda. Birgina o'tgan yil mobaynida ming nafardan ziyod "B", "BC" hamda "CE" toifali haydovchilar tayyorlashga erishildi. Joriy yilda ham tuman o'quv sport-texnika klubi jamoasi tomonidan bir qancha tashkilotlar bilan hamkorlik dasturlari doirasida turli tadbirlarni o'tkazish izchil davom etmoqda.

O'zbekiston Respublikasi mudofaasiga ko'maklashuvchi "Vatanparvar" tashkiloti Surxondaryo viloyati kengashi tasarrufidagi Jarqo'rg'on tumani o'quv sport-texnika klubi jamoasi barcha yurtdoshlarimizni mamlakatimiz Qurolli Kuchlari tashkil etilganining 30 yilligi hamda 14-yanvar – Vatan himoyachilari kuni bilan muborakbod etadi. Ilohim, yurtimiz tinch, osmonimiz hamisha musaffo bo'lsin!

Fursatdan foydalanib, Jarqo'rg'on tumani o'quv sport-texnika klubi jamoasi tumanda istiqomat qilayotgan barcha yoshlarni "B", "BC" hamda "CE" toifali haydovchilik kurslariga, shuningdek, sportning texnik va amaliy turlari – "Havo miltig'idan o'q otish", "Raketamodel" va "Yozgi biatlon kabi to'garaklarda shug'ullanishga taklif etadi.

Manzil: Jarqo'rg'on tumani Paxta zavod mahallasi, Muhiddin O'tanov ko'chasi, 29-uy. "Vatanparvar" tashkiloti o'quv binosi.

Telefon: (93) 764-16-13.

Xizmatlar litsenziyalangan

BEG'ARAZ YORDAM SIFATIDA

Belarus armiyasiga qarashli jangovar texnika tarkibidan joy olgan "Drakon" tipidagi zirhlangan jangovar avtomobil (*g'ildiraklar formulasi 4 x 4*) Xitoyning "Politeknologiz" kompaniyasi mutaxassislari tomonidan yaratilgan bo'lib, XXRda u "Da Szyan" nomi ostida ishlab chiqarilgan. B tipdagi mashinalar Belarusga har ikki mamlakat mudofaa vazirliklari o'rtasida tuzilgan bitim asosida beg'araz harbiy-texnik yordam sifatida yetkazib berilgan. Belarusda o'tkazilgan tajriba sinovlaridan so'ng mashinalarga bir qator o'zgarishlar kiritilgan. Jumladan, qurollar uchun mo'ljallangan platforma, ventilyatsiya tizimi, mexanik-haydovchining o'rni ergonomikasi yanada takomillashtirilgan. "Drakon"da asosiy qurol sifatida 12,7 mm.li pulemyotdan foydalanilgan (*boshqa variantlar ham bo'lishi mumkin*). Mashinaga ikki nafar ekipaj a'zosi va barcha kerakli narsalar bilan to'liq ta'minlangan sakkiz nafar harbiy xizmatchi joylashishi mumkin. Po'lat zirhdan ishlangan korpus shaxsiy tarkib, asosiy uzal va agregatlarni o'qotar qurollar o'qi va ba'zi tipdagi artilleriya snaryadlari parchalaridan himoyalashni ta'minlaydi. Jangovar og'irligi 8,7 tonnani tashkil etuvchi mashina quvvati 245 ot kuchiga teng bo'lgan turbopuflagichli dizel dvigateli bilan jihozlangan. Uzatmalar qutisi mexanik, besh pog'onali. Shosse bo'ylab maksimal harakatlanish tezligi soatiga 100 km, yoqilg'i bo'yicha yurish zaxirasi deyarli 600 km.ni tashkil etadi.

ПОДВОДНОЕ БОЕВОЕ СРЕДСТВО

Специалисты американской военно-промышленной компании «Локхид Мартин» разработали и поставили силам специальных операций Военно-морских сил страны новое подводное средство доставки (ПСД) боевых пловцов «сухого типа» DCS (*Dry Combat Submersible*). Аппарат имеет полное водоизмещение

30 тонн, длину 12 метров, дальность хода ва подводном положении 60 миль на скорости 5 узлов, рабочую глубину погружения около 36 метров (*предельную – 100 метров*). Он способен транспортировать двух членов экипажа и восемь боевых пловцов со всеми снаряжениями. В качестве силовой установки применена модульная литий-ионная аккумуляторная батарея типа LiFT (*Lithium-ion Fault Tolerant*), разработанная и изготовленная фирмой «Дженерал атомикс электромагнетик системз». Новое боевое средство может размещаться на боевых кораблях и подводных лодках. Контракт на разработку и постройку трех таких аппаратов был заключен с «Локхид Мартин» и группой Submergence Group. Фактически создателем аппаратов DCS на подрядной основе является принадлежащая американской Submergence Group британская компания Msubs Ltd (*Marlin Submarine Ltd*).

TURLI MODIFIKATSIYALARGA EGA

Bir qancha modifikatsiyadan iborat bo'lgan "Xiro" tipidagi uchuvchisiz uchish apparatlari (UUA) Isroilning "Yu Vijn" kompaniyasi mutaxassislari tomonidan mamlakat Qurolli Kuchlari ehtiyojlari uchun ishlab chiqilgan. Yangi jangovar vositalar havo razvedkasini olib borish va dushmanning yerdagi (*suv ustidagi*) nishonlarini yakson qilish uchun mo'ljallangan. Nishonni aniqlash va unga zarba berishning yanada takomillashtirilgan imkoniyatlariga egaligi sababli bu tipdagi apparatlardan taktik, operativ-taktik va operativ darajalarda foydalanish mumkin. Xususan, "Xiro-30" eng kichik o'lchamli apparat bo'lib, birinchi navbatda shaxsiy tarkibga zarba berish uchun mo'ljallangan. Apparatni hujumga tayyorlash vaqti 5 daqiqa, jangovar qism og'irligi 0,5 kg.ni tashkil etadi. "Xiro-70" o'ta yengil kompleks bo'lib, ko'rish masofasi 40 km.gacha bo'lgan zonadan ma'lumotlar yetkazib berishga qodir. Asosan yengil avtomobillarga qarshi kurash olib boruvchi vosita sifatida qo'llanadi. Apparatning jangovar qismi og'irligi 1,2 kg. Tanklar va boshqa zirhli nishonlar hujum qilish uchun mo'ljallangan "Xiro-120"ning parvoz davomiyligi 60 daqiqani tashkil etib, u og'irligi 3,5 kg.gacha bo'lgan jangovar qismni olib uchishga qodir. "Xiro-250" esa 150 km.gacha bo'lgan masofadan yuqori aniqlikdagi zarbalar berishi mumkin. Pnevmatik konteyner yoki relsli ishga tushirish qurilmasidan uchiriladi. "Xiro-900" apparati razvedka vazifalarini bajarish va 200 km.gacha masofadagi nishonlarni yakson qilish uchun mo'ljallangan. Uchish davomiyligi 7 soatgacha, 20 kg.gacha og'irlikdagi jangovar qismni olib uchishga qodir.

ИМЕЕТ ОТЛИЧИТЕЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ

Южноафриканская крупнокалиберная снайперская винтовка «Трувелло» CMS (*Counter Measure Sniper*) создан специалистами фирмы «Трувелло армори мануфэкториз». Отличительной особенностью оружия является 20-мм боеприпас с укороченной гильзой длиной

42 мм и небольшой навеской пороха. Такой патрон изначально разрабатывался в качестве выстрела для ручного автоматического гранатомёта. Под эту винтовку выпущены осколочно-фугасные, бронебойно-зажигательные, полубронебойные и фугасно-зажигательные снаряды. Главной целью при разработке данного оружия было создание легкой, компактной винтовки с уменьшенной длиной ствола, но при этом обладающей высоким могуществом. «Трувелло» неавтоматическая, магазинная, патрон запирается поворотом продольно-скользящего затвора на четыре боевых упора. На его корпусе имеются спиралевидные канавки, облегчающие его движение в затрудненных условиях. Длина нарезного ствола с дульным тормозом 380 мм, боевая масса оружия с патронами и оптическим прицелом 11,5 кг, эффективная дальность стрельбы 1 000 м, начальная скорость полета пули 300 м/с. В комплект «Трувелло» входят два магазина на 5 патронов каждый, а также сумка или футляр с ремнем для переноски.

P. SAYDIVALIYEV tayyorladi.

JAHONDA

KUCHLI ZILZILA NATIJASIDA

Xitoyda 6,9 magnitudali kuchli zilzila yuz berdi va buning natijasida Buyuk Xitoy devorining bir qismi vayron bo'ldi, deb xabar beradi "Global times" nashri. Ma'lumotlarga ko'ra, yer silkinishlari mamlakatning shimoli-g'arbidagi Sinxay provinsiyasi hududida,

10 kilometr chuqurlikda sodir bo'lgan. Bu yer aholi kam yashaydigan hudud ekanligiga qaramay, silkinishlar kuchi bir qancha yirik shaharlarda ham qayd etilgan. Halok bo'lganlar haqida xabar berilmagan, ammo jabrlanganlar borligi ma'lum qilingan. Rasmiylar zilzila oqibatida Buyuk Xitoy devorining ikki metri vayron bo'lganini tasdiqladilar.

HARBIYLAR UCHUN CHEKLOVLAR

Shveysariya Qurolli Kuchlari rahbariyati harbiy xizmatchilarga "Telegram", "WhatsApp" va "Signal" messengerlaridan foydalanishni taqiqlab, faqat Shveysariyaning o'zida faoliyat olib boruvchi "Threema" dasturini ishlatishga ruxsat berdi, deb xabar qiladi "Swissinfo". Xabarda

ta'kidlanishicha, bunday qaror qabul qilinishining asosiy sabablaridan biri "axborot xavfsizligini ta'minlash zarurati". Avvalroq AQShda sobiq harbiylarga qurolga egalik qilish taqiqlangani, Rossiya da esa harbiy xizmatchilarga gadgetlardan foydalanish man etilgani haqidagi xabarlar tarqatilgan edi.

BOYKOT E'LON QILINDI

Daniya va Niderlandiya rasmiylari joriy yilning 4–20-fevral kunlari Pekinda bo'lib o'tadigan navbatdagi qishki Olimpiada o'yinlariga diplomatik boykot e'lon qildi. Avvalroq AQSh, Yaponiya, Buyuk Britaniya va Kanada ham ana shunday qarorga kelgan

edi. Qayd etilishicha, Niderlandiya Xitoy musobaqalarga xorijlik tomoshabinlarni qo'yimasligi sababli Pekinga hukumat delegatsiyasini jo'natmaydi. Daniya hukumati esa Xitoyda inson huquqlari buzilishiga norozilik sifatida Olimpiadaga diplomatik boykot e'lon qilinganini bildirgan.

MUDDAT YANA UZAYTIRILDI

Yevropa Ittifoqi (YEI) kengashi Rossiyaga qarshi qo'llanilayotgan iqtisodiy sanksiyalar yana yarim yilga uzaytirilganini ma'lum qildi. "YEI kengashi Rossiya iqtisodiyotining bir qator sohalariga qarshi qaratilgan cheklov choralari muddatini yana

olti oyga – 2022-yilning 31-iyuligacha uzaytirishga qaror qildi", – deyiladi kengash bayonotida. Iqtisodiy sanksiyalar birinchi marta "Rossiya ning Ukrainadagi vaziyatni beqarorlashtiruvchi harakatlari"ga javoban 2014-yilning 31-iyulida kiritilgan edi.

Internet materiallari asosida tayyorlandi.

MINTAQADA

ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA

O'zbekistonda zamonaviy texnologiyalar asosida uchuvchisiz uchish apparatlari ishlab chiqarilmoqda. Bu haqda Mudofaa sanoati davlat qo'mitasi matbuot xizmati xabar berdi. Qayd etilishicha, qo'mita tasarrufida Uchuvchisiz aviatsiya majmualarini ilmiy-ishlab chiqarish markazi tashkil etilgan. Mazkur markaz tomonidan xalqaro texnik talab va standartlarga to'liq javob beradigan "Lochin" nomli uchuvchisiz uchish apparatlarini ishlab chiqarish yo'lga qo'yildi. Ta'kidlanishicha, ikki xil maqsadda foydalanishga mo'ljallangan mazkur milliy loyiha Markaziy Osiyoda ilk bor O'zbekistonda o'zlashtirildi va yo'lga qo'yildi.

YORDAM BERISHGA CHAQIRDI

Afg'oniston ichki ishlar vaziri vazifasini bajaruvchi Sirojiddin Haqqoniy Xitoyning Kobuldagi elchisi Van Yu bilan uchrashuvi chog'ida XXRni toliblar hukumatining dunyoda tan olinishiga ko'maklashishga chaqirdi. O'z navbatida, Xitoy elchisi xalqaro hamjamiyat afg'onlarga "hukumatni o'z tanloviga ko'ra shakllantirishiga" imkon berishi, AQSh esa Afg'onistondagi gumanitar inqiroz uchun javobgarlikni o'z zimmasiga olishi lozimligini ta'kidlagan. Haqqoniy, shuningdek, "Afg'oniston o'z hududidan boshqalarga qarshi foydalanilmasligi to'g'risida dunyoga va qo'shnilarga bergan va'dasini bajarishi"ni aytdi.

TARTIBSIZLIKLAR OQIBATIDA

Qozog'istonda yuz bergan tartibsizliklar davomida 4 578 nafar inson jabrlangani, ulardan 4 353 nafari, shu jumladan 3 393 nafar kuch ishlatar tuzilmalari xodimlari turli darajada jarohatlangani aniqlangan. Favqulodda holat davrida morglarga 225 kishining jasadini olib kelingan. Bu haqda Qozog'iston Bosh prokuraturasi vakili Serik Shalabayev ma'lum qilgan. Uning qo'shimcha qilishicha, halok bo'lganlarning 19 nafari politsiya xodimlari va harbiylardir. Qozog'iston huquq-tartibot organlari tomonidan 446 kishi qo'lga olingan, tergov-operativ guruh tomonidan yana 546 ta jinoyat ishi o'rganilmoqda.

QASHSHOQLIK XAVF SOLMOQDA

BMT ogohlantirishicha, yil o'rtalariga borib Afg'oniston aholisining 97 foizi qashshoqlik girdobida qolishi mumkin. BMT va uning hamkorlari 28 mln nafar – Afg'oniston hududidagi 22 mln va besh mamlakatdan panohtopgan yana 5,7 mln nafar afg'onistonlikka yordam ko'rsatish rejasini e'lon qildi. Unga ko'ra, 2022-yilda ushbu maqsad uchun 4,44 mlrd dollar talab qilinadi. Qayd etilishicha, Afg'oniston iqtisodiyoti "erkin qulash holatida". Mamlakatda 22 mln nafar inson ocharchilik yoqasida, shifoxonalar ozib ketgan bolalar bilan to'lib-toshgan, bug'doy va yonilgi narxi 40 foizga oshgan. Xalqaro yordam muzlatilgani sababli ijtimoiy xizmatlar tizimi inqirozga uchrarmoqda.

Internet materiallari asosida tayyorlandi.

SOHA TARMOG'IDA
TAMAL TOSHI

Istiqlol yillarida yurtimizda harbiy jurnalistika shakllanishi va uni ilmiy tadqiq etish masalasi bamosoli hali o'zlashtirilmagan qo'riq edi. Yaqinda O'zbekiston jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universitetida rezervdagi polkovnik Alijon Safarovning "O'zbekistonda harbiy jurnalistikaning shakllanish va rivojlanish tamoyillari" mavzusida PhD dissertatsiyasi muvaffaqiyatli himoya qilindi.

Olimning amaliyotdagi ko'p yillik tajribasi hamda tadqiqot natijalari ilmiy kengash a'zolari, professor-o'qituvchilarning e'tiborini tortdi. Quvonarlisi, Oliy attestatsiya komissiyasi O'zbekiston jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti huzuridagi ilmiy kengash qaroriga asosan A. Safarovga "filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori" ilmiy darajasini berdi. Hozirda ushbu universitetning u rahbarlik qilayotgan Harbiy va sport jurnalistikasi kafedrasida ayni yo'nalishdagi ilmiy tadqiqotlar jadal davom ettirilmoqda.

Leytenant Dilshod RO'ZIQULOV,
mustaqil izlanuvchi

#Tahririyatga maktub

ULAR BORKI,
YURT TINCH

Barcha vatandoshlarimni, xususan, Qurolli Kuchlarimiz safida mas'uliyatli xizmatni o'tayotgan mutaxassislar, turli unvondagi harbiy xizmatchilar va ularning oila a'zolari, nafaqaxo'rlarni Vatan himoyachilari kuni munosabati bilan tabriklayman. Ular borki, yurtimiz tinch, kelajagimiz porloq.

Hammalariga mustahkam sog'liq, uzoq umr, ko'zlaridan faqat sevinch yoshlari oqishini, ezgu tilaklarining ro'yobini tilayman. Har biri aqli, salohiyati, vijdoni bilan shaxs sifatida kamol topishiga, mas'uliyatli xizmati bilan masrur holda baxtli hayot kechirishiga ishonaman.

S. ESNAZAROVA
Nukus shahri

#Plenum

MDH DOSAAF
95 YOSHDA

Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi DOSAAF (Armiya, aviatsiya va flotga ko'maklashuvchi ko'ngillilar jamiyati) ittifoqi Markaziy kengashining navbatdagi XI plenumi bo'lib o'tdi.

Ittifoqqa a'zo davlatlarning mudofaaga ko'maklashuvchi tashkilotlari ishtirokida videoselektor shaklida kechgan mazkur anjumanda kun tartibidagi bir qator masalalar ko'rib chiqildi. Jumladan, a'zo tashkilotlar o'rtasida yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, ularni sportning texnik va amaliy turlariga jalb etish bo'yicha tajriba almashish, bu borada hamkorlik aloqalarini kuchaytirish hamda joriy yilning 23-yanvar kuni DOSAAF tashkil etilganiga 95 yil to'lishi munosabati bilan ushbu sanani munosib nishonlash masalalari muhokama qilindi. Mazkur yubiley sanaga bag'ishlangan esdalik nishonlari ta'sis etilgani ma'lum qilindi.

Yig'ilish davomida O'zbekiston Respublikasi mudofaasiga ko'maklashuvchi "Vatanparvar" tashkiloti Markaziy kengashi raisi polkovnik Husan Botirov so'z olib, bugungi kunda tashkilot tomonidan sportning texnik va amaliy turlarini ommalashtirish hamda ommaviy texnik kasb mutaxassislarini tayyorlash bo'yicha amalga oshirilayotgan ishlar to'g'risida atroflicha ma'lumot berdi. H. Botirov, shuningdek, MDH DOSAAF ittifoqiga a'zo davlatlarning mudofaaga ko'maklashuvchi tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlik aloqalarini rivojlantirishga doir takliflarini ham bildirdi.

Plenum yakunida yig'ilish ishtirokchilari tomonidan tegishli qaror loyihalari ko'rib chiqilib, tasdiqlandi.

Eslatib o'tamiz, MDH DOSAAF ittifoqiga 1992-yil sentabr oyida Toshkent shahrida asos solingan bo'lib, hozirda unga Rossiya, Belarus, Armaniston, Ozarbayjon, Qozog'iston, Qirg'iziston, Tojikiston va O'zbekiston davlatlari a'zo sanaladi.

Laziz BO'RONOV,
"Vatanparvar" tashkiloti matbuot kotibi

Harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi, texnik mutaxassislar hamda ommaviy kasbdagi xodimlarni tayyorlash, sportning texnik va amaliy turlarini rivojlantirish borasida O'zbekiston Respublikasi mudofaasiga ko'maklashuvchi "Vatanparvar" tashkilotining Surxondaryo viloyati kengashi tasarrufidagi Denov avtomobil maktabi jamoasi ham ibratli ishlarni amalga oshirmoqda.

YOSHLAR KELAJAGIGA E'TIBOR

– Vatan himoyachisi bo'lishdek sharaflilik kasbga undaydigan chiqishlar hamda Vatanni madh etuvchi kuy-qo'shiqlar ishtirokchilarda katta taassurot qoldirdi, – deydi Denov avtomobil maktabi boshlig'i, iste'fodagi mayor Ergash Tulashev. – Albatta, bunday sa'y-harakatlar zamirida yoshlarni o'z yurtiga sodiq, ongli fuqarolar sifatida tarbiyalash, ularda vatanparvarlik g'oyalarini kamol toptirishdek ezgu maqsadlar mujassam.

Ayni paytda xo'jalik hisobida faoliyat yuritayotgan mazkur avtomobil maktabida ham 2021-yilda ijobiy samaradorlikka erishildi. Natijada xalq xo'jaligi uchun 856 nafar "B", "BC", "BE", "CE" hamda "D" toifali haydovchilar tayyorlandi. Shuningdek, "Yoshlar daftari"ga kiritilgan 171 nafar yosh "BC" toifali haydovchilik kurslarini bitirgan bo'lsa, yana shu toifadagi 35 nafar yosh gaz-elektropayvandchi mutaxassisligiga imtiyozli ravishda ega bo'ldi.

Shu kunlarda yoshlarning bo'sh vaqtlarini mazmunli o'tkazish maqsadida avtomaktab qoshida havo miltig'idan o'q otish, avtokross, motokross hamda duatlon kabi sport seksiyalarida 72 nafardan ortiq yosh muntazam shug'ullanmoqda. O'z navbatida, sportchi yoshlar ko'plab nufuzli musobaqalarda ishtirok etib, sovrinli o'rinlarni qo'lga kiritmoqda. Masalan, motokross hamda avtoralli bo'yicha o'tkazilgan respublika chempionatida denovlik sportchilar bir necha bor g'oliblik shohsupasiga ko'tarilishga muvaffaq bo'ldi.

Shu o'rinda ta'kidlab o'tish joizki, Denov avtomobil maktabida yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlash borasida ham samarali faoliyat olib borilmoqda. Chunki bu jarayon ham, o'z navbatida, yosh avlodning ulg'ayishi, kelajakda kuchli va yetuk inson bo'lib kamol topishi manbayidir. Chunonchi, chaqiriluvchilarni harbiy-texnik

mutaxassisliklar bo'yicha tayyorlash, ma'nan yetuk va jismonan sog'lom shaxslarni kamol toptirish maqsadida yoshlarga sportning texnik va amaliy turlari bilan shug'ullanishlari uchun qulay shart-sharoitlar yaratildi. Shu boisdan tuman hokimligi, mudofaa ishlari bo'limi bilan birgalikda chaqiruvgacha bo'lgan yoshlar va chaqiriluvchilarni harbiy xizmatga chaqirish davrida olib boriladigan tashkiliy-ommaviy va tarbiyaviy ishlarning qo'shma rejasi ishlab chiqilgan. Mazkur reja ijrosi doirasida yoshlarni ijtimoiy foydali hamda ommaviy vatanparvarlik ishlariga jalb etishga alohida e'tibor qaratilyapti.

Xizmatlar litsenziyalangan

Jumladan, yoshlar qalbida vatanparvarlik tuyg'ularini shakllantirish, ularni har tomonlama yetuk va barkamol qilib voyaga yetkazishdek xayrli ishlarda faollik ko'rsatilmoqda. Ayniqsa, bu borada "Vatanparvar" tashkiloti viloyat kengashi bilan hamkorlikda turli ma'naviy-ma'rifiy hamda sport tadbirlarini o'tkazish yaxshi yo'lga qo'yilgan. Xususan, "Xalq va armiya – bir tan-u bir jon!" shiori ostida o'tkazilgan tadbirlarda Ikkinchi jahon urushi qatnashchilari, mehnat faxriylari, baynalmilal jangchilar, harbiylar, mudofaa, xalq ta'limi bo'limlari, Yoshlar ishlari agentligi hamda mahallalar faollari va keng jamoatchilik vakillari ishtirok etdi.

"Vatanparvar" tashkiloti Denov avtomobil maktabi jamoasi Denov shahri va tumanida istiqomat qilayotgan barcha yoshlarni "B", "BC", "BE", "CE", "D" toifali haydovchilik kurslarida o'qishga hamda sportning texnik va amaliy turlari – "Havo miltig'idan o'q otish", "Avtokross", "Motokross" va "Duatlon" kabi seksiya va to'garaklarda shug'ullanishga taklif etadi.

Manzil: Denov shahri N. Mirzayev ko'chasi, 254-uy.

Telefon: (99) 715-90-07; 413-55-68.

MUNOSIB YASHASHNING 10 QOIDASI

AYOLLAR BEKATI

1. 24 soatni faqat o'zingizga sarflamang!

Boshqalar uchun qayg'urish, ularga dalda bo'lish va fikrlashishni kanda qilmang. Hayotingizda ma'no yo'qligini sezgan kuningiz atrofga boqing va odamlarga yordam qo'lini cho'zing. Bu yaxshiligingiz yashashingiz uchun sabab bo'ladi.

2. Hayot siz uchun nimani anglatishini aniqlang!

O'zingizning hayotdagi so'nggi yillaringizda tasavvur qiling. Bu – hayot! Va siz o'sha mahalda o'tgan umringizni qanday tasavvur qilib, nima deb izohlagan bo'lar edingiz? Hayot – go'zallik, muhabbat, jo'shqinlik,

yaratuvchanlik va qiziquvchanlik mujassam bo'lgan muqaddas ibodatxonadir. Ibadat esa – ezgu amal va ezgu fikrni anglatadi.

3. Kelajakdaiyashashni bas qiling!

“Bir kuni”, “Vaqtim yoki imkonim bo'lganida” degan rejalar ko'payib ketsa, bir zumga to'xtang va o'zingizdan “Nimaga hozir yoki bugun emas?” deb so'rang. Hayot afsuslar bilan uyg'onish uchun qisqalik qilishini his eting. Har kuni sizga tirikligingizni eslatadigan biror ish qiling.

4. Ko'proq baxtiyor va samimiy odamlar davrasida bo'ling!

Ular hayotni boshqalarga qaraganda yaxshiroq his qilganlari uchun ham uni yorqinroq ko'radi. Siz ham ulardan ijobiylikni o'rganing. Unutmang, yo'qotilgan vaqt – biz yashay olmagan daqiqalardir.

YO'QOTILGAN VAQT – BIZ YASHAY OLMAYOTGAN DAQIQALARDIR**5. Dardga matonatli bo'ling!**

Og'riq va qayg'ular umrimizning kunlarini o'g'iraydi xolos. Hayot sizga limon otganda, siz undan limonad tayyorlang. Aytishadi-ku, sinovlar sizni kuchsiz qilishlariga yo'l qo'ymang. Aks holda hammasini yana boshidan boshlashga to'g'ri keladi.

6. Shuuringizga diqqat qiling!

Shunda undagi istaklar so'zga aylanadi. So'zlaringizga diqqat qiling – ular harakatga aylanadi. Harakatga ergashsangiz – u odatga aylanadi. Odatlarga diqqat qiling, shunda fazilat shakllanadi. Fazilat esa – sizning taqdiringizdir.

7. Odamlarni kechiring va ularni seving!

Inson tirik mavjudotlar orasida kuchli quvvat manbayiga ega jonzot. Bu quvvatni u ma'naviy ildizlardan oladi. Buning yo'li esa shoshib chiqarilgan xato xulosalarni rad qilish. Kimnidir yomon ko'rish, kimdandir nafratlanish bu – bizni oxir-oqibat dushmanidan qo'rqan, himoyaga muhtoj odamga aylantirib qo'yadi. Himoya esa yashash emas, yashashdan qochish degani.

8. O'z-o'zingizga hayot sabog'ini berishga odatlaning!

Yashash – muntazam qilingan xatolarning xulosasi. Modomiki, xulosa yo'q ekan yashash ham bo'lmaydi. Boshi devorga tegib ham saboq chiqarmayotgan inson esa chindan-da, qashshoq va baxtsizlikka munosib.

9. Tavakkal qilishni o'rganing!

Bu – o'zini hayotning eng yaxshisiga munosib ko'rish degani. Hayot ishora va belgilar yordamida bizga doimo “Kel, ichkariroq kir!” deydi. Ammo ko'pincha biz uning suratini olamizda so'ng qo'rqib orqaga tisarilamiz.

10. Har daqiqa sizga aziz insonlarni qadrlang va himoya qiling!

Ish bu – hayot degani emas. Ota-ona do'stlaringiz uchun ham yashang. Ayniqsa, ota-onangizni aziz bilib, xizmatlarini qiling. Shekspir aytdanidek, ota-onaning ovozi – Yaratganning ovozi. Farzand uchun ular jannat yo'lboshchilaridir.

Baliq sho'rvaning foydalari

- A, E, B guruhi PP, H vitaminlarini ko'p miqdorda saqlaydi.
- Ftor, kalsiy, natriy, sink, fosfor, yod, temir elementlariga boy.
- Yengil hazm bo'ladi va oqsilga boy.
- Qonda xolesterin miqdori ortganda judayam foydali taom hisoblanadi.

XONADONDAGI “TEZ YORDAM”

Dori qutisi – bu favqulodda yordam ko'rsatish uchun dori va kerakli tibbiy buyumlar majmuasidir. Uning har bir xonadonda bo'lishi kerakli vaziyatda noxushliklarni oldini olishga yordam beradi. Faqat undagi dorilarni shifokor maslahati bilan qo'llagan maqsadga muvofiq.

1. Spirt (70 yoki 96 foizli), nashatir spirti
2. Steril, nosteril paxta va bint, tibbiyot qo'lqopi
3. Termometr, fonar
4. Tonometr (qon bosimini o'lchash uchun)
5. Jgut, leykoplastir va shprits (2 ml, 5ml va 10 ml)
6. Yod va brilliant yashili (zelyonka)
7. Isitma tushiruvchi
8. Og'riq qoldiruvchi
9. Qon bosimini tushiruvchi
10. Yurak xurujida
11. Diareyaga (ich ketishi) qarshi preparatlar
12. Oshqozon bilan bog'liq muammolarda ishlatiladigan dorilar
13. Shamollash va grippga qarshi vositalar

14. Spazmolitik vositalar
15. Antigistamin preparatlar

BU FAKT

“SNAYPER” SO‘ZI
QAYERDAN KELIB
CHIQQAN?

Bekas nomli qush botqoqli hududlarda yashaydi va ajoyib niqoblanish xususiyatiga ega. Uning jussasi kichkina va o‘ziga xos parvoz uslubi bor. Shuning uchun ovchilar uni ovlashda qiynalishadi. Bekaslarni ovlashning uddasidan chiqqan ovchilarni XVIII asrdan boshlab “snayperlar” deb atashni boshlashgan. Inglizcha “snipe” – “panadan turib otmoq” so‘zidan olingan.

Olimlar asalari ko‘rish uchun ultrabinafshadan foydalanishini aniqladilar. Ma’lumki, ultrabinafsha to‘lqinlari qisqaligi bilan boshqa to‘lqinlardan farq qiladi. Shu bois ham asalari narsalarni insondan ko‘ra ancha tez shaklda ko‘radi. Chunki u gullar orasidan nektar yig‘ish maqsadida uchayotganda gullarni tezkorlik bilan aniqlashi kerak. Asalari video ko‘radigan bo‘lsa, faqatgina qimirlamay turgan rasmlarni ko‘radi. Sababi uning ko‘rish tezligi insonnikidan ancha tez. Bizning ko‘zimiz ketma-ket o‘tayotgan tasvirlarning orasini ajrata olmay harakatlanayotgandek ko‘radi. Asalari esa mazkur tasvirlarni tinch turgan rasm holida ko‘radi.

Olimlarning aytishlaricha, asalari bir soniyada trillionta matematik amaliyotni bajarar ekan. Bu esa dunyodagi har qanday kuchli kompyuterdan ham tezkor sanaladi. Asalarining ko‘zlari yorug‘likni qabul qiluvchi bir necha ming linzalardan iborat bo‘lib, bu uning insondan afzalroq ko‘rishiga sabab bo‘ladi.

Asalari ko‘zlari kichik linzalardan iborat bo‘lib, mazkur linzalar olti burchakli shakldadir. Ushbu ko‘zlar asalari o‘rmonlardan o‘tayotganda ko‘rishga, xususan, arilar jamoasi ichida uchish paytida to‘siqlarga urilib ketmasligiga sabab bo‘ladi.

Olimlar ushbu arilar miyasi milliardlab hujayralarni o‘z ichiga olishini, miyasining hajmi ignaning boshi kattaligidan oshmasligini bilsalarda, asalari ko‘rish amaliyotini qanday rivojlantira olarkin, deb hayron bo‘ladilar.

Asalari miyasining hajmi ignaning boshi kattaligidan oshmaydi. Shunga qaramasdan, miya milliardlab hujayralarni o‘z ichiga olgan, barcha hujayra dunyodagi eng ulkan kompyuter ojiz qoladigan darajada katta tezlik bilan ishlaydi.

“QORAQUM YOG‘DUSI”

Xalq orasida “Do‘zax darvozasi” deb ataladigan Darvaza krateri Turkmanistonning Dashoguz viloyatidagi Qoraqum cho‘lida, Ashxoboddan 270 km uzoqlikda joylashgan. U tabiiy gaz koni hududida diametri 60 m va chuqurligi taxminan 20 m bo‘lgan chuqurlikdir.

Gaz to‘planishi aniqlangandan so‘ng, sovet geologlari 1971-yilda ushbu hududda quduq burg‘ulashdi, biroq tuproqning yuqori qatlamlari hamda burg‘ulash uskunalarini boshqa jihozlardan yeroosti bo‘shlig‘iga o‘pirilib tushib ketgan. Natijada gaz bilan to‘lgan ulkan chuqur paydo bo‘lgan.

O‘shanda odamlar va hayvonlar gaz bilan zaharlanmasliklari uchun kraterga o‘t qo‘yiladi. Olimlar gazning bir necha kun ichida yonib ketishini kutishgan, ammo o‘shandan beri bu olov o‘chgani yo‘q. Krater Turkmanistonning mahalliy diqqatga sazovor joylaridan biriga aylandi – sayyohlar uni ko‘rish uchun ekskursiyaga boradi. 2018-yilda krater “Qoraqum yog‘dusi” rasmiy nomini oldi. Yaqinda esa Turkmaniston Prezidenti ana shu gaz kraterini so‘ndirishni buyurdi.

“Ko‘p yillardan buyon hududda juda katta miqdorda gaz yonmoqda va bu holat atrof-muhitga ham, yaqin atrofda yashovchi aholi salomatligiga ham salbiy ta‘sir ko‘rsatmoqda. Shunday qilib, xomashyo yo‘qolmoqda, uni eksport qilishdan katta daromad olish va undan xalqimiz farovonligini oshirish uchun foydalanish mumkin”, degan Prezident.

I. NURALIYEV tayyorladi.

MANTIQ

Bir gap borki, uni xursand odamga aytsangiz, xafa bo‘ladi, xafa bo‘lgan insonga aytsangiz xursand bo‘ladi. Bu qanday gap?

AVVALGI SONDA
BERILGAN
JUMBOQNING JAVOBI:

Qarzlarni qo‘shilmaydi, aksincha ayriladi.

50-45=5, 5-3=2, 2-2=0

SHU SONNING
ELEKTRON SHAKLI

VATANPARVAR

MUASSIS

O‘ZBEKISTON
RESPUBLIKASI
MUDOFAA
VAZIRLIGI

www.mudofaa.uz

Tahririyat kengashi:

polkovnik Hamdam Qarshiyev
polkovnik Bahrom Zulfqorov
polkovnik Alisher Boboxonov
Maqsud Abilov

Tahririyatga kelgan qo‘lyozmalar taqriz qilinmaydi va mualliflarga qaytarilmaydi.

Mudofaa vazirligi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar departamenti – “Vatanparvar” Birlashgan tahririyatining kompyuter markazida sahifalandi.

Bosh muharrir:

mayor Ahror Ochilov

ISSN 2010-5541

Gazeta O‘zbekiston Matbuot va axborot agentligida 2008-yil 6-iyunda 0535 raqami bilan ro‘yxatga olingan.

Telefonlar:

kotibiyat: 71 260-36-50
buxgalteriya: 71 260-35-20
yuridik bo‘lim: 71 260-29-41
faks: 71 260-32-29

Navbatchi: mayor Gulnora Hojimoreddova

Sahifalovchi: Dilnoza Meliqo‘ziyeva

Musahhih: Sayyora Mirzayeva

Buyurtma: F-0105

Hajmi: 6 bosma taboq

Bichimi: A3

Adadi: 33 552 nusxa

Bosishga topshirish vaqti: 14:00

Topshirildi: 14:30

Gazetaning yetkazib berilishi uchun obunani rasmiylashtirgan tashkilot javobgar. Mualliflar fikri tahririyat nuqtayi nazaridan farqlanishi mumkin.

Gazeta juma kuni chiqadi.

Gazeta 1992-yilning 24-iyunidan chiqqan boshlagan.

Nashr ko‘rsatkichi: 114.

Bahosi: kelishilgan narxda.

“Sharq” nashriyat-matbaa aksiyadorlik kompaniyasida chop etildi.

Bosmaxona manzili: Toshkent shahri, Buyuk Turon ko‘chasi, 41-uy.

1 2 3 4 5 6

Manzilimiz:

100164, Toshkent, Universitet ko‘chasi, 1-uy.